

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖRAN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 3 NOVEMBER 1912.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HOGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

EISA ANDERSON

MASCHA BESKOW

ELLA HÖÖK

MAJA PETERSSON

HILMA TRÄGÅRDH

Under Röda-Korsfanan.

DET SVENSKA RÖDA KORSET har i sina rullor sexhundra sjuksysstrar, som i händelse af krig kunna mobiliseras till bestridande af fältsjukvård. De indelas i grupper på fem, däraf en öfversköterska, och det var en sådan grupp, som förliden vecka en afton satte sig på tåget för att företaga den långa resan ner till Grekland. Resans närmaste destinationsort är Aten, men det antages att de svenska systrarna snart nog skola sändas närmare krigsskådeplatsen och bli stationerade å etappsjukhusen

— en mycket kräfvande post alltså, där icke blott skicklighet, utan äfven mod och uthållighet fordras. De fem systrar, som af Röda korsstyrelsen utvaldes bland de ganska många frivilliga, som anmält sig, voro alla fullt medvetna om allvaret i den uppgift, som mötte dem, men likväl samt och synnerligen glada att få resa och utan skuggan af tvekan i sin själ. Kärleksverket kallade dem, och de voro beredda, som alla af Röda korset böra vara, utan att tänka så mycket på hvad framtiden kunde innebära för dem själfva. Alla systrarna, så när som den yngsta, sys-

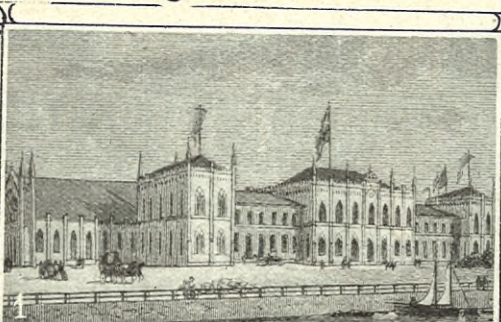
ter Ella Höök, ha stått i Röda korsets tjänst i flera år. De äga kirurgisk utbildning och för öfrigt den mångsidigaste sköterskeutbildning, som kan fås hos oss. Chefen inom den lilla plutonen är syster Hilma Trägårdh.

Om syster Ella Höök har det berättats oss hur hon vid ett tillfälle visat prof på den sinnesnärvaro och det mod, som hon helt visst nu kommer att få god användning för. Hon tjänstgjorde för ett par år sedan vid Kristianstads lasarett och råkade vara närvarande vid en tågolycka nere i Skåne. Alla andra

Dr. Dan Proström

Ett märkligt

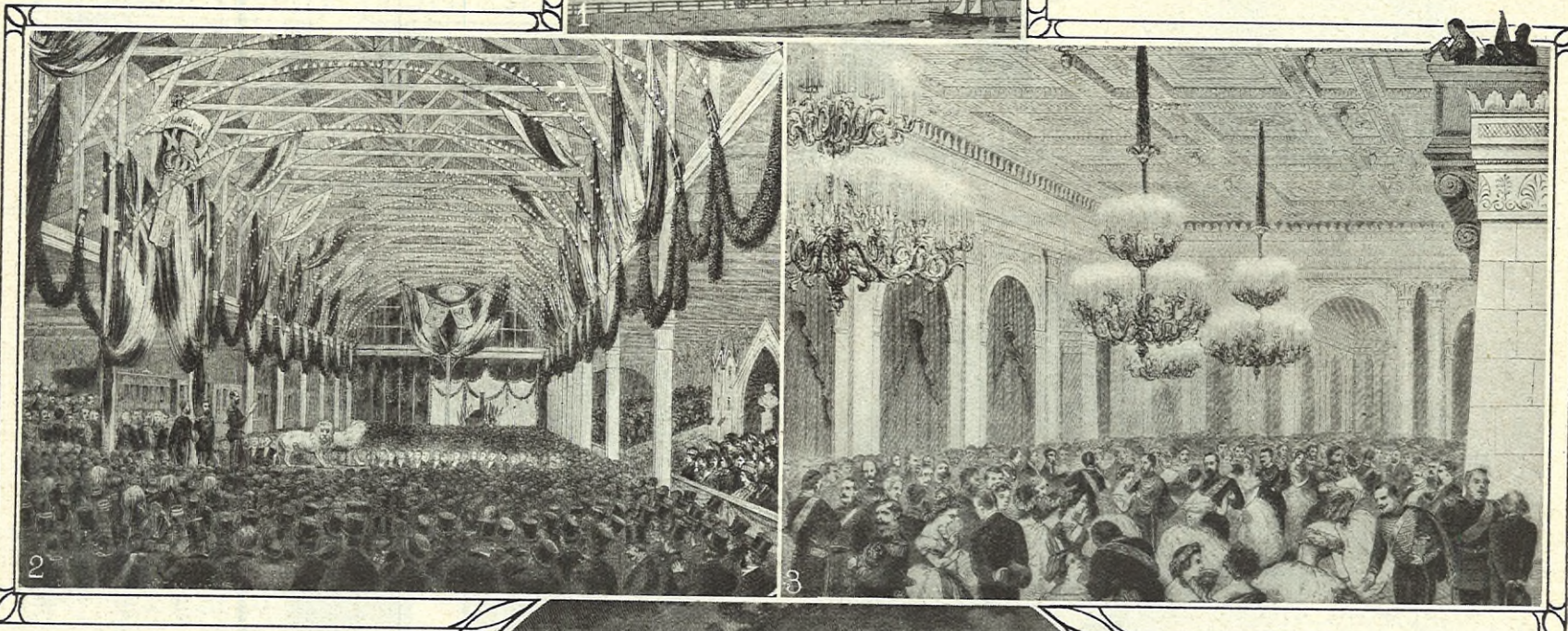
I DESSA DAGAR, ELLER NÄRMARE AN-
gifvet den 4 november, blir det 50 år sedan
västra stambanan — järnvägslinjen Stock-
holm—Göteborg — högfärdigen och under
pompösa festligheter invigdes i den sist-

50-årsjubileum.

en händelse af allra största vikt och banans
fullbordande betraktades med rätta som ett
nationellt storverk.

Den höglidliga invigningen försiggick som
sagdt i Göteborg den 4 nov. i närvaro af Karl

nämnda staden. — Vi, det tju-
gonde århundradets svenskar,
vana vid bekväma och snabba
kommunikationer allt från Ystad
till Haparanda, tänka ej så myc-
ket på betydelsen af våra präk-
tiga järnvägar, där vi dagligen
fara fram öfver deras glänsande
räls, men år 1862 var västra
stambanans öppnande för trafik

1. Stationshuset i Göteborg. 2. Västra
stambanans invigning i Göteborg den
4 nov. 1862. Konung Karl XV håller
invigningstalet. 3. Festbala på

XV, hans broder, dåvarande
kronprins Oscar, medlemmar af
regering och riksdag o. s. v.

De bilder vi här meddela, häm-
tade ur ett nummer af danska
"Illustreret Tidende" från det
nämnda året, visa under hvilka
stålliga former festligheterna be-
gingos under anslutning från hela
Skandinavien.

Börssalen i Göteborg med anl. af in-
vigningen. 4. Illuminationen i Göte-
borg den 4 nov. 1862. Efter teck-
ning af Otto Bache.

fappade hufvudet, men hon tog sig genast an
de sårade, förband dem med hvad som fanns
närmast till hands, rusade in i stationshuset
och drog lakan ur sängarna på hvilka de så-
rade buros bort. Tack vare henne kunde de
räddas till lifvet.

Den utrustning som rödakorssystrar få när
de ge sig ut i aktiv krigstjänst består af en
förbandsväska innehållande nödiga instru-
ment och förband, morfinsprutor och lösning
o. d. och vidare den vanliga sköterskeunifor-
men utvidgad med fältkappa och operations-
förkläden. Utrustning för tjugu grupper lig-
ger ständigt färdig å Röda korsets hem i
Stockholm.

När Greklands kronprinsessa, som bekant
drottning Victorias kusin, vände sig till sven-
ska Röda Korset med begäran om hjälp, så
var hon icke utan erfarenhet om hvad sven-
ska Röda korsystrar förmå vid ett sådant
kritiskt tillfälle som ett krigsutbrott. År 1897
då Grekland sist stred mot Turkiet, reste
tre svenska sjuksköterskor, däribland två på
Röda korsets bekostnad, ut till Grekland i
sällskap med professor Åkerman, arbetade
där i fyra månader på ett sjukhus i Aten och
tillvunno sig stort erkännande för sin stora
duglighet och den sinnesnärvaro hvarmed de

redde sig i de ovana och svåra förhållan-
dena.

Idun har haft tillfälle att samtala med en af
de två Rödakorssystrarna, som, numera gift,
då som syster Elin reste ut till Grekland.
Trots det att femton år förflutit hade hon i lif-
ligt minne alltsamman. Hon mindes den
långa, tröttsamma sjudagarsfärden till Brin-
disi, dubbelt svår emedan Röda korset då
icke bestod sofavn utan nätterna måste till-
bringas i vanliga kupéer. I Brindisi mötte
alldeles som i år ett grekiskt fartyg och så
kom den svenska truppen till Aten. Samma
dag som systrarna och professor Åkerman
anlände, väntades en afdelning af 40 sårade
till sjukhuset. Ordentliga sängar funnos icke,
lika litet tillfredsställande förband och hygie-
niska anordningar. De grekiska läkarna och
det trettiotal herrar och damer ur societeten
som deltog i arbetet med de sårade endast
ökade oredan och besväret. Då syster Elin
med stor möda steriliserat instrument och
kärll kunde de grekiska läkarna komma med
otvättade händer och förstöra alltsamman,
så att arbetet måste göras om igen. När de
hvilade under den hetaste delen af dagen
fingo svenskarna passa på att bryta om de-
ras gipsförband och sätta ihop brotten rätt

igen och i allmänhet i all hemlighet göra om
deras arbete. Societeten sysselsattes med
att rulla odugliga gasbindor. Med patien-
terna kommo de svenska systrarna snart på
god fot, och de vägrade att somna om kväl-
larna innan systrarna sagt godnatt till alla.
De kommo ofta in med fruktansvärda, van-
sköfta sår, men de hade så friska härdade
kroppar att de likväl tillfrisknade. Af hundra
sårade dogo endast ett par.

Hurudana de erfarenheter bli, som de
svenska systrarna få göra, innan kriget är
slut denna gång, det återstår att se. Möjligen
äro förhållandena något bättre än för fem-
ton år sedan. I hvilket fall som helst kunna
vi känna oss förvissade, att våra Rödakors-
systrar skola upprätthålla det rykte, den
svenska kåren äger och som deras kamra-
ter grundlade i Grekland under de blodiga
månaderna 1897.

Som bekant funderar Röda korset på att
äfven sända ut en grupp till Turkiet, för så
vidt penningemedel kunna anskaffas. Of-
fervilja bland systrarna finnes godt om.

E. W.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år.....	Kr. 6.50	Helt år.....	Kr. 8.—
Halft år.....	3.50	Halft år.....	4.25
Kvartal.....	1.75	Kvartal.....	2.25
Lösnr.....	0.12	Lösnr.....	0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Mästersamuelsg. 45. Stockholm,

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1.	Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	
25 öre efter text.	Utländska annonser de- biteras 50 öre med 20 % förhöjning å särskild be- skild begärd plats.
30 öre å textside.	
20 % förhöjning å sär- skild begärd plats.	

Iduns Jubileum-Artiklar

LÄSAREN BÖR EJ AF RUBRIKEN HÄR nedan låta locka sig att tro, att artikeln rör sig om torra räkenskaper. Fröken Lotten Dahlgren hör till de författarinnor, som i sin penna äga en förtäflad, med hvilken de frambesvarja poesi och mänsk-

ligt lif ur de torrasle dokument, ifall så behöfves, och detta är förhållandet här. Vid bläddrandet i den gamla kassaboken från förra seklets midt har författarinnan funnit stoff till en älskvärd liten tidsbild från "gamla Stockholm", som helt säkert skall läsas med nöje af enhver.

ILL DEN HVAD TIDSBESTÄM- melsen anbelangar något vaga epok, som går under namnet "den gamla goda tiden" är det jag nu ber att få ledsaga läsaren. Här må den emellertid fixeras till 1840-talets senare hälft, då ett ungt par, som skulle sätta bo i Stockholm, kunde göra det på den i följande brefutdrag antydda ekonomiska grundvalen. Så här skrifer den manliga parten till sin blifvande äkta hälft:

"I afseende på utkomst har jag inga betänkligheter. Så som jag nu ser saken, finner jag det ha varit dumt att dröja så länge, som skett. — Så som jag nu har det äro endast 700 rks rgs riktigt säkra, hade jag haft 1,000 rks rgs bestämda, hade jag ej så länge tvekat. Men efter jag nu ej har att vänta snart någon löntillökning, så vill jag ej längre gå ensam och vänta därpå. Låt oss våga på; kommer tid kommer råd. Jag tror ej att vi ska behöfva skuldsätta oss mycket det första eller de första åren ändå. — Vi ska ej få så stora behöfver och vi ska heller inte behöfva lefva alltför knappt, tror jag. Alltså beslut handling."

I ett följande bref kan han tillkännage att utsiktorna ljusnat:

"Jag har tills vidare fått någon tillökning i arvode så att summan af min bestämda årliga inkomst går nu till 1,100 rks rgs. Och nog skall jag förtjäna extra några hundra riksdaler, bara jag får ha hälsan. — — Tralala! om tre kvarts är ä vi man och hustru. Då skall bli annan lefnadsordning. Då skall jag ligga hemma hwareviga dag som Gud ger och aldrig gå bort än som är absolut nödvändigt. Detta är har jag varit så plågad af bortbudningar och baler och visiter att jag svurit mer än vanligt. Tre å fyra och trettio gånger har jag måst ikläda mig den svarta fracken och vandra bort på nattvak. Detta har ej varit gynnsamt för min hälsa. Men med dig hoppas jag på ett stilla lif. Vi ska minsann inte ståta med budningar. Och dessutom få vi åtminstone till en början rätta mun efter matsäcken skarpt nog. Men som sagt, jag är just ej ängslig för utkomst. Mången har mindre att börja med. Och du har varit så snäll och plockat ihop åtskilligt. Herre Gud, hvad jag får för en bra och god hustru! Gudskelof för det! Och jag som varit ett sådant nöt i många år och gått och grämt mig och varit ängslig för utkomst och bekymmer! Nu tycker jag allt skall gå af simpelt och enkelt nog. Bekymren ska vi nog förstå att bära, du käral! — — Adjö med dig, min snälla fästemo!" Om några månår är det annorlunda," sa' Fritiof till Ingeborg. Men ingen Ring skall ta min Ingeborg ifrån mig."

Så skref han. Hennes svar är inte bevaradt. Men hur tvifla på att det innehållit ett gladt och beredvilligt instämmande!

De hade varit förlovade i sex år. Nu voja vi oss öfver att man kunde stå ut med en så lång förlofningsstid. Men i den gamla goda tiden var det ingenting ovanligt. Man var ju så säker på hvarann och tänkte: aldrig väntar man för länge på det som är godt.

Han hade under dessa år i Stockholm genomknogat en extraordinarie ämbetsmans långtrådiga och segslitna bana. Hon hade

UR EN GAMMAL KASSABOK.

som en eftersökt gäst tillbragt vänteaeren hos vänner och släktingar, hvilka kappades om att få ha hos sig den stilla anspråkslösa flickan, så lugn, så omdömesgill, så rådklok vid viktigare familjetilldragelser, så hemtreflig i hvardagslag, så duglig och händig, så oförligen skicklig i hvilbroderi! Dessa goda och allmännyttiga egenskaper hade så flitigt tagits i anspråk af andra, att det omtalade halfva dussinnet år väl behöfvs för att samlandet på kisbotten af det egna förnödda förrådet linne och sängkläder med mera dylikt kunnat verkställas.

Men nu hade väntetiden om ömse sidor blifvit det unga blod för lång. Hvarför gå där längre som ungar i det dyra Stockholm och kasta ut dryga pengar på matsällan i stället för att spendera dem i eget kök? Och hade inte hon tillräckligt släpat ut sig för andra? Detta hade en vacker dag i april i och med den nyfända vårsolen gått upp som ett ljus i vår unge extraordinaries hjärna och följden blef de med flygande fjäder nedkastade rader, som nyss citerats, efterföljda af många andra i samma anda.

Och slutresultatet af det hela? Jo, det skall man kunna läsa sig till ur kyrkboksanläggningarna för ingångna äktenskap i en viss värmländsk landsförsamling, där det står skrifer, att ett ungt par med ofvanantydde kvalifikationer en dag i början af juli 1847 ingått äkta förening.

Saken var alltså klappad och klar. Och en vacker sommardag nämnda år gjorde de nygifta sitt intåg i hufvudstaden för att där sätta bo och börja sitt äktenskapliga samlif med en säker inkomst af 1,100 rks rgs om året.

Hur detta kraftprof genomfördes, därom ger en åt eftervärlden bevarad, ytterst samvetsgrant förd och mönstergillt uppställd kassabok de tillförlitligaste upplysningar. Men vi äro icke enbart hänvisade till denna källa. En utomordentligt rikhallig brevväxling, ompännande en tidrymd af 30 å 40 år, kompletterar kassabokens uppgifter och skänker det lefvande ordets färg åt de döda siffrorna.

Tack vare dessa dokument kan man således konstatera — vare detta sagdt så godt först som sist — att det unga paret i ekonomiskt afseende hade det något bättre förspändt än hvad man sluter till af fästmannens

inkomstberäkning. Inte nog med att första årets budget utvisar en betydligt större slutsumma än den siffra han angifvit, man finner dessutom en behållning af 137 rks 2 skilling och 4 runstycken, ett öfverskott som glädjande nog skulle växa med åren. Så besatt också Fritiof, hvilken till sitt borgerliga namn kunde föga bihanget kunglig sekter, när han ej som en påminnelse om sin tilländalupna akademiska bana titulerades "magister" inombords ganska afsevärda resurser, som voro en borgen för att hoppet om den säkra inkomstens utdrygande med några extra hundra riksdaler skulle blifva verklighet. Hennes duglighet som matmor var ej heller obepröfvad och i afseende på hemgift hörde hon ej till de helt barskrapade. Men ändå gällde det för de unga tu att, som han skrifer, "rätta mun efter matsäcken skarpt nog".

Det var ej till något färdigt bo Fritiof kunde föra sin Ingeborg. I en frånvarande släktings godhetsfullt åt dem upplåtna våning funno de en provisorisk tillflyktsort i afvaktan på att de med gemensamma ansträngningar lyckats iordningställa det egna hemmet. Den praktiska delen däraf föll för det mesta på hennes lott, då han med berömvärd själfkännedom på förhand erkänt, att "ställande och ordnande med husliga angelägenheter ligger något emot min natur". "Du skall därför ej tro," tillägger han, "att jag tänker vraka allt bekymmer på dig. Jag skall väl skaffa pengarna, jag!"

Med all ifver kastar han sig också in i sin roll af familjeförsörjare, under det att hon under ihärdigt sökande samlar strå efter strå till stacken. Blott sällan unnar han sig tid att med sin maka företaga en liten promenad i aftonsvalkan till Kastellholmen, Djurgården eller någon annan lätt tillgänglig spatserplats. Det är därför ej utan att hon som är ett landsbygdens barn och aldrig förr smakat på en sommar i staden, känner sig något beklämd och ibland gripes af hemlängtan, isynnerhet om aftnarna, då det är svårt och vackert ute, och hon merendels får sitta inne, emedan hon utan hans sällskap ej har lust kasta sig ut i stadsvimlet.

Men vanligen har hon ej tid hvarken att sakna eller längta. Bosättningen och hvad därtill hörer absorberar alla hennes tankar. "Mina tankar," skrifer hon till de sina, "röra sig inom den tränga kretsen af mitt hem, för öfrigt är hela den stora staden mig liggilig och främmande. Icke tyckes det bli farligt för mig att jag förvillas af nöjen och flärd, ty sådant vet jag föga af. Knappt har jag tid att tänka stort på landet eller på blommor eller ens att sakna dem."

KAPPOR

för Kr. 2.50 per styck är väl enastående billigt? Sänd Eder fläckiga, nedsmutsade, kappor för kemisk tvätt och präsning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kople-
och Tryckpapper
samt Kartong.
Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Ett nygift par, som skulle sätta bo i Stockholm på 1840-talet, hade säkert ej mindre möda än i våra dagar att bringa allt tillsammans, trots de mindre pretentionerna. Äfven då fanns det naturligtvis möbelhandlare och snickare, som furnerade bohaget färdigt eller på beställning, men för dem som måste se på slantarna voro då som nu husauktioner och köp under hand med förkärlek anlidade utvägar.

Efter att ha "snokat upp" sakerna efter Dagbladets annonser, var det att springa på försäljningar och auktioner. Som bekant innebär begreppet handel ochandel för stockholmsfruarna en kraffansfrängning, som ej kan uttryckas med mindre än ett verb af större rörlighet. En fru "springer" alltid i bodarna och på auktioner; endast ifråga om de öppna saluplatserna iakttages en saktare fart, man "går på torget", anflagligen emedan detta befinnas af den friare rymd inom hvilken köpenskapen rör sig.

Att vår lilla landfru inte har så lätt att finna sig tillrädda med stockholmsordningarna, därom skvallra tillfyllest hennes bref. Vål "springer" hon som alla andra för att se på auktionssaker än på norr, än långt upp på söder, men själfva auktionerna äro i hennes tycke mycket pröfvande tillställningar.

"I går," skriver hon, "var jag på en auktion alldeles ensam, men då fick jag allt göra stort våld på mig. Jag hade varit där dagen förut och sett på sakerna, då jag skref upp hvad jag ville ha och satte ut priserna. Jag hade nästan hjärtklappning, när jag kom upp alldeles ensam bland så mycket folk, men så fick jag till min glädje se en fru som jag kände, som har ett klädstånd nära där jag bor och som jag handlat mycket af och henne bad jag hjälpa mig att ropa. Jag har nu kommit öfverens med denna fru att hon, mot en liten ersättning, ropar åt mig på auktionerna; jag gör det hellre än att sitta hela dagen hoppackad i den förfärligaste hetta och trängsel."

Det enda som vid ifrågavarande tillfälle inhöstades var 4 malmstakar, "mycket vackra och för fämligen godt pris" (tillsammans 5 rks 24 sk.). Men vanligen äro affärstransaktionerna mer inbringande. Så finna vi antecknad: en dubbelsäng af mahogny 37 rks, "som alla tyckt vara ett rampris"; 1 sybord af mahogny 10 rks; 6 stoppade nya stolar af björk (utan öfverdrag) 3 rks 32 sk. stycket och kronan på verket, en charmant chiffonnier af mahogny "något gammaldags, men oändligt väl gjord, rymlig och med en mängd inrättningar inuti för 100 rks. Den kan väl tyckas för dyrbar för oss, men den får stå i förmaket och då får den också lof att vara vacker och reel".

En liten kåsös med resårer för sängkammaren leker unga frun gruffligt i hågen, men det enorma priset, 40 rks, gör henne betänksam. Till slut faller hon för frestelsen och den lilla kåsösen inköpes.

Ur kassaboken må för öfrigt anföras: Tvenne spelbord af mahogny à 16 rks stycket, en förmaksspegel med bord af mahogny för 95 rks; en vattentunna och tvenne ämbar af ek 8 rks och la pièce de resistance, ett mahognyskrifbord åt herrn (80 rks). En fru och ett skrifbord voro den tiden en okänd sammansättning. Skulle hon nödvändigt skriva var väl chiffonnierklaffen god nog eller det gamla skrifschatullet med sitt nötta gröna sammetsfoder och de många små facken, stumma vittnen till flickdagarnas romantiska korrespondens och hemlighetsfulla dagboksanteckningar.

Till inköpen må vidare läggas: ett divansbord till förmaket, likaledes af mahogny; roffingstolar för salen samt "en liten ljuslampa hos Leja, som är mycket söt med fyra

pipor af mörk brons med förgyllda ornament" med motsvarande lampetter, den förra à 14 rks, de senare 8 b:co tillsammans. "Nu brukas annars mest förgyllda lampor med hängande breda prismaglas som äro ofantligt vackra. En sådan hade vi hos Leja pruttat till 30 b:co", men man bestämde sig ändå till sist för den enklare pjäsen, den lilla bronslampan, hvilken man hoppades skulle ta sig "rätt snäll ut i vårt lilla förmak".

Härmed ha de dyrbaraste och viktigaste beståndsdelarna i boet uppräknats, men naturligtvis återstår "allt möjligt småplock". "Ajamej, innan jag får allt!" utbrister fru Ingeborg helt hjärtängslig, då hon ser hur pengarna rinna mellan fingrarna. Ja, när allt lägges till allt går bosättningskostnaden till 1,226 rks och 40 sk., eller den summa hon under årens lopp afsatt för ändamålet.

Så tedde sig också det lilla boet, en våning i början af Söder, som de nygifva vid oktoberflyttningen togo i besittning, visserligen ej praktfullt, men i ett ganska presentabelt skick.

Men hur många fjät hade det ej kostat innan allt kommit på sin plats! Af en större lucka i korrespondensen framgår att t. o. m. veckobrefven till hemmet under denna omstörtningens tid måst inhiberas. Men tystnaden har gillig förklaringsgrund. "Gift du dig," skriver fru Ingeborg till systern, "flytta upp till Stockholm, sätt hushåll, gör flyttning, ställ i ordning dina rum, skaffa allt som behöfs, sätt i dubbelfönster, gråla på bedrägliga handverkare, sy gardiner, öfverdrag m. m. tusen onämnbare saker, får du se hur det går med skrifning."

Det kom dock en dag, då vår fru efter nära avslutadt värf med relativt lugn kunde slå sig ner vid sin nyinköpta chiffonnier för att vid dess breda mahognyklaff med de gnisslande mässingsgångjärnen och sin bakgrund af lådor och småfack, aflåta det första ordentliga brefvet till hemmet, innehållande en detaljerad beskrifning på "hvar prick". Med synbar belåtenhet ser hon sig omkring i sin nyskapade värld. Enkelt är där visserligen och ännu fattas åtskilligt, men "nog duger det åt oss".

S. k. "bättre folk" i Stockholm har alltid bott spatiöst; ja, fordringarna i den vägen ha snarare reducerats med tiden än tvärtom. Äfven en ung ämbetsmannafamilj i blygsamma ekonomiska förhållanden nöjde sig ej med mindre än fem rum och kök, anspråk som ej voro alltför svåra att tillfredsställa på en tid, då en våning med detta rumantal, om ej i de fashionablare stadsdelarna men väl på Söder kunde fås för en årlig hyra af 485 rks. Detta var åtminstone den summa vårt nyetablerade herrskap anno 1847 betalade för en lägenhet vid Götgatan med sal, förmak, sängkammare, herrns rum, jungfrukammare och kök. Året därpå, då familjens tillökning nödvändiggjorde den första våningens utbytande mot en rymligare, belägen något längre bort i samma stadsdel, var priset omkring 150 rks högre.

Låt oss nu med frun själf som ciceron företaga en rond kring den nya bostaden.

Matsalen, dit man kom direkt från stenfartstun, — ty en tambur var då ett långt ifrån själfskrifvet appendix till en stockholmsvåning — finna vi jämförelsevis styfmoderligt utrustad. Ett slagbord i midten af rummet, roffingstolar kring väggarna, mahognyspelborden, hvaraf ett med den traditionella brädspelsinredningen, mellan fönstren, taffelpiano i vid ena långväggen, gångbanor af hemväfda trasmatior från dörr till dörr.

Se där den flärdfria men för tidens borgarhem helt visst typiska matsalsinredningen.

På förmaket, "bästa rummet", voro däremot så mycket mera smak och omvårdnad slösade. Där dominerade i aktningssjudande soliditet den mångomtalade chiffonnierens med inläggningar, mässingsbeslag och sidopelare af hvit marmor; där återfinna vi det öfriga nyinköpta mahognybohaget: spegelbordet, divansbordet och sybordet och i taket den lilla "ljuslampan af brons", en interimståtgärd i afvaktan på den åtrådda förgyllda kronan med prismaglas, som med tiden skulle uttränga den anspråkslösa ljusspridaren.

Men låt oss stanna vid husefs allra förnämligsta bohag, den från Värmlandshemmet medförda broderade förmaksmöbeln, bestående af soffa, tillräckligt lång för att täcka en hel vägg, med tillhörande batteri af stolar! Låt oss lyfta på det nystärkta hvita öfverdraget och betrakta det inunder sittande tyget. Det består af i finaste tapisserisöm utsydda blomsterkorgar, buketter, girlander, rosor och blader, fåglar och ornament, utförda i stramalj på en likaledes i de minsta af stygn för hand åstadkommen chamoisfärgad botten, allt ett verk af många värmlandsflickors gemensamma bemödanden.

Hvilka minnen med den möbeln! Långa vinterafnar med skämt, glam och skraff under ifrigt lutande öfver sybågarna, där de mångfärgade silkes- och sefirgarnsblommorna växte fram under väninnornas flitiga fingrar; andra afnar, då pratet stannat men ej nålarnas fart, emedan Almqvist och Fredrika Bremer hålla uppmärksamheten fången, under det att mörkret därutanför står tätt invid rutan, men de taktfasta slagen från brukets hammarsmedjor ge åt kvällsstämningen något tryggt, hemvandt och förtroligt.

Sommar-symötena sedan! — Ty naturligtvis åstadkommes ett helt möblemangsbroderi — soffa och 8 stolar — inte på en säsong. — Då flyttas sybågarna till de öppna fönstren, där de hvita gardinerna fläktas för sommarvinden och doften från rosquarteret nedanför bär hälsning från originalen till de Floras barn, man med nål och garn söker efterapa på stramaljen. Lyfta de unga brodöserna ibland blicken från sömmen, förirrar den sig gärna till den välbekanta utsikten, begränsad af skyddsvakten kring deras hemtraktas stilla dal, de i fjärran förfonande höjderna, bortom hvilka längtan och tankar "dröja än så gärna".

Och all den lefnadsglada ungdom som en gång samlades i flitig täflan kring de brokiga blomstermönstren? Hvar är den nu? Inom några få år åtskild, skingrad, borta. Ja, hon, den unga bruden, för hvilken den vackra förmaksmöbeln ursprungligen var afsedd, borta för alltid, gången till ett mer oupphinneligt land, än det de unga svärmerskorna anade bakom hemdalens blånande berg.

Hvilka tankar och känslor kunna ej väckas af ett gammaldags tapisseribroderi! Ej är det att undra på att ägarinnan till det vi nu beskrifvit och för hvilken de antydda stämningarna en gång varit en genomlevnad verklighet, var fäst vid den med så många minnen förbundna möbeln och att hon ej nådes låta den stå ohöjd till hvardagsbruk. Det hörde för öfrigt till god ordning i forna tider att det "bästa rummet" i hvardagslag skulle stå inhöjdt i en svepning af styfsterkt hvitt tyg, hvilket endast vid högtidliga tillfällen tilläts falla.

Ett fattades dock för att göra det bästa rummet i fru Ingeborgs tanke komplett. "Ack," skriver hon, "den som hade råd köpa

För hudens vård och ansiktets skönhet

CRÈME SIMON J. SIMON, PARIS.

Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

Cerebos Salt

utmärker sig genom sin finhet och sitt näringsvärde.

Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm

sig en förmaksmatta, men det är omöjligt. Det behöfs mycket saker i ett hushåll och det är otroligt hvad det vill till att sätta upp ifrån början."

Ett klädska till sängkammaren är härnäst hennes längtans mål. Det är så tröttsamt att springa upp på vindskontoret för hvar smul man skall ha i linne- och klädväg. Annars är hon synbarligen mycket nöjd med det lilla sofrummet, dit hon nu inför oss, att döma af den beskrifning hon aflåtit därom till systemen:

"Vet du, nu har jag fått opp gardiner i sängkammaren och satt i ordning mitt lilla toalettbord samt bredt på sängen mitt virkade täcke så att där ser riktigt sött ut och så glad när solen såsom just nu skiner in på de hvita gardinerna, det hvita bordet och den hvita sängen och de där silfversakerna, som så vänligt påminna mig om min snällaste mamma."

Så återstår herrns rum; men vi föras endast glänta litet på dörren, ty han själf är hemma, och det enda vi skönja mellan tobaksskyarna är en svart nacke lutad öfver det med papper och böcker belamrade 80-riksdalers skrifbordet, samt Geijers och Tegnér's porträtt i litografi, infattade i svarta ramar, öfver bokhyllan.

Till sist en titt i köket. Det är stort och kallt med öppen spisel och det mest i ögonen fallande husgerådet: vattentunnan nere vid dörren samt vid sidan däraf kopparflaskan med Hagavattnet, den vid porten af särskilda utkörare kannvis utportionerade läskedryck, som inte fick fattas i något väl konditioneradt Stockholmshus.

Men det obekväma, kalla och rökiga stadsköket är tydligen malmodern en nagel i ögat. Nu står hennes hopp till en märkvärdig ny uppfinning, som börjar göra sitt inträde i hushållen, nyttig både för matlagningens underlättande och som värmespridare. Därom heter det i ett bref till de hemmavarande:

"Hvad säger ni om vårt stora projekt att skaffa oss en järnspis? Det är en liten en som muras i den andra spisen. Det är 3 kokhåll och en liten ugn, som värmes med samma. Icke lär det vara så särdeles stor vedbesparing men den stora fördelen är att det ej röker in med en sådan och att köket blir lika varmt som ett rum. 25 rks b:co kostar den med oppsättning, men så får jag skaffa mera kokkärl samt ta fötterna af de pannor jag har. Så nog kommer den på en 50 riks, minst. Det är en simpel murare som heter Thorell, som uppfunnit dessa spisar. Tänk, så roligt att alltid ha varm ugn!"

"Du kan inte tro hur roligt det är med den lilla spisen," utbrister hon sedan den nya in-

Vi äro soldater.

VI ARO SOLDATER,
vi äro kamrater,
som lefva och dö för vårt fädernesland.
Vi stå mot attacker,
vår linje är vacker
med okrökta ryggar och ögon i brand.

Vi gjorde historia,
vi bära vår gloria
från segrande konungars härjaredar.
För svenska kanoner
ha darra nationer,
och vapen ha sträckts inför blågult standar.

An lefver i blodet
det fornlida modet,
än växer det hjältar bland nordiska berg.
Om någon oss kränker
med hot eller ränker,
då vaknar vår vrede, då skifta vi färg.

Då lämnar sin äring
så stam som beväring,
då vilja för hem och för ära vi slåss.
Vi trampa, vi rida
för Sverige att strida,
och kvinnorna jubla och bedja för oss.

Vi lederna forma,
vi hurra, vi storma,
vi ryta som lejon, vi fätna till mur.

Ve fiendehären!
Med säkra gevären
vi sikta och sända en mördande skur.

Vi lyda till döden,
vi möta de öden,
som stridernas herre oss visligt beskär.
Hell dådet, hell faran!
Den glesnade skaran
gör front, tills den siste sin blodkrona bär.

När slut är vår bana,
vi kyssa vår fana
och dö med en hälsning till furor och ljung.

Vi sörjas, besjungas,
vi varda de ungas
exempel i kärlek till rike och kung.

Vi äro soldater,
vi äro krabater,
som tåla manöver i hetta och köld.
Vi gny ej, vi sky ej
strapatser, vi fly ej,
och ren som en sol är vårt samvetes sköld.

Om kyrkklockor ringa
och krigsbudet bringa,
vi maningen följa med vapen i hand.
Vi äro försedda,
vi äro beredda.
Framåt för vårt härliga fädernesland!

FREDRIK NYCANDER.

färskt 40 sk. skålpundet. Ägg 1 rd. 8 sk. tjoget. Jag studerar hvad jag kan hitta på som är måttligt dyrt, men hur jag bär mig åt går allt månaden till 60 à 70 rd." — Kassaboken lämnar emellertid upplysningen att månadsutgiften första året för herre, fru och en tjänarinna i medeltal stannade vid en summa af 50 rd.

Men lyckligt för fru Ingeborg att hon ej kunde följa vårt exempel och bläddra framåt i hushållsboken. Hade hon kunnat se dess ännu oskrifna blad fyllda med siffror, tal och konton af mångfaldiga hittills oanade slag skulle den fenomenala utgiftstegringen säkert fyllt henne med förfäran. Nu lefde hon i den oskyldiga föreställningen att dyrtidens kulmen var uppnådd.

Likväl få vi ej tro att det bara var Martas och familjeförsörjarens bekymmer som fyllde den lilla familjens på Söder tankar och stunder. Den kunde också ibland slå sig lös

och på äkta stockholmsmanér roa sig med en spektakelaffon.

Då skrudade sig unga frun i den nya svarla taftsklädningsen, som satt så oändligen väl, "sydd med slätt lif, men en krage till af samma tyg, som gick högt i halsen och med veck fram, slät kjol och armar med 3 små pösar." — Med syning och allt gick klädningen till 57 rks, förorsakande en stor bräsch i fruns klädkassa. — Vidare utgjordes toaletten af en för sot vit broderad krage, ljus silkeschal (ehuru mantiljer nu börja göra schalarna rangen stridig) samt en svart broderad negligé, ursprungligen afsedd till sorg men nu uppfiffad med ljusröda blommor och dito band. Ett par oförgämliga teateraffnar fick fru Ingeborg upplefva i denna skrud i sin mans sällskap. Därom skrifver hon i februari 1848:

"Tänk på mig om måndag, ty då får jag höra Jenny Lind! Vi ha abonnerat på en biljett som gäller 6 gånger. Så ofta ha vi ej råd att kosta på oss 3 rks, utan jag skall vara nöjd om jag får höra henne två gånger och sen så sälja vi biljetten."

Och när festen är öfver skyndar hon att meddela sina intryck:

"Jo du, nu har jag sett henne — tjuserskan Lind! Men hvad skall jag säga om henne, om hvilken så mycket varit sagdt? Hvad som är säkert är, att för allt hvad man hör talas om henne kan man ej göra sig begrepp om hur fullkomlig hon är förrän man får se och höra henne själf. Det är den högsta grad af inspiration och en röst sen!! Du kan tänka dig, att när orkestern och hela kören dra på det starkaste de orka höres hon öfver dem alla. Ja, man hör knappt något annat än hennes röst, den fyller hela salongen. Jag såg henne i R e g e -

rättningen blifvit pröfvad, ehuru hon erkänner att den inte ser så snygg ut eller har så många inrättningar som Bolinders.

Efter hvad kassaboken upplyser inköptes några år därefter (eller 1854) en köksspis af det välkända Bolinderska fabrikan "med vattencistern af koppar och plåtrör med spjäll" för ett pris af 75 rks.

Detta var sista gången en kokapparat af detta slag upptages bland de nyförvärfvade bohagsföremålen. Den tid var snart inne då järnspisen icke var hyresvärdens utan husägarens affär.

Så ha då våra nygifva lyckligen och väl fått sina penater installerade hvar och en i sin vrå. Nu gäller det att på skarpen söka praktiskt tillämpa den ej alltför lätta lefnadskonsten att "rätta mun efter matsäcken". Nog förskaffade detta husets fru, som hade att se till det finansdepartementets budget ej öfverskreds, många myror i hufvudet. Van vid landthemmen, där genom en outgrundlig naturlag visthus, handkammare och skafferi utan synligt kontant vederlag året om stodo fulla och öfverfulla af matvaror, fann hon stadslifvets ständiga kraf på kassan, detta oafslätliga ösande ur penningpungen, liktydigt med en dagligen hotande ruin. Hon lättar också ofta sitt bekymmer genom att meddela sig därom med de alltid varmt sympatiserande hemmavarande:

"Allt är nu otäckt dyrt," klagar hon. "Oxkött 5 rd. lispund eller 12 sk. skålpund. Smör

mentets dotter. En medelmåttig musik, men så omänskligt grann och svår.

Hennes roll är komisk, och så hon spelar! Hon är uppfödd vid regementet, och hur förtjusande är hon inte när hon marscherar och har sina soldatfasoner! Sedan upptäcktes hennes härkomst, att hon är dotter till en hertiginna. Då tar hon ett gudomligt afsked af regementet. Sedan ser man henne som förnäm fröken, klädd i ljusrödt veitradt siden, betäckt af juveler, då skall hon uppluktas till att vara skicklig och sirlig, men bäst det är, när hon blir påmint om sitt gamla regemente, glömmer hon sig. Då börjar hon marschera och schåfva i sin långa magnifika sidenklädning, skyldrar och exercerar och brister till slut ut i regementets marsch. Det är alldeles märkvärdigt sådana hon är! Ingen kan föreställa sig det, ty behag och förträfflighet komma ej från något yttre, utan strålar ut inifrån från en inspirerad och genialisk själ.

Härnäst hoppas jag få se henne i "Sömnängerskan". Men sen bör jag vara nöjd, ty visst är det ett stort, men också ett dyrt nöje."

Om ett annat nöje, ännu betydelsefullare för vårt unga herrskap på Söder än Jenny Lind-föreställningen, underlåter fru Ingeborg ej att aflägga räkenskap för de sina:

"I går" (måndagen den 3 jan. 1848), skriver hon, "var en mycket märkvärdig dag för då hade vi k a l a s. Då hade jag ljus i kronan och i alla rummen (stearinljus gubevarsl). Kl. half 6 kommo de och då bjöds de strax på te."

Som det en matmor anstår redogöres först i detalj för förtäringen. Vi få uppgift på tebröden, antalet sorter och dessas recept, vidare på trakteringen med dess våta och torra varor samt först och främst på supén. Supén med sitt rikliga smörgåsbord, hvarvid "min snälla mammas rara ost ofantligt prisad af både fruar och herrar", särskildt framhäfves; mellanrätten af med köttbullar och allehanda köttmat garnerade "gröna ärter, de sista från mitt eget lilla land", äfven föremål för fruarnas förljusning; men främst en viss af Björklunds kokbok inspirerad mandelpudding, uppstjälpt och serverad med saftsås och hallonsylt, hvilken till den grad väckte "mostrarnas" välbehag att de bådo ändtligen att få beskrifning på den; allt nersköldt med bajerskt öl, afsedt för herrarna, ölost för damerna.

"Det bästa var," tillägger festens ordnarinna, "att de tycktes ha trefligt. Först togo vi fram en hop riiningar, som vi ha samlade och hvaråt mycket skraftades. Sen läste F. högt en öfversättning han gjort efter Thomas Moore "Änglarnas kärlek". Därpå föreläste kusin K. ur "Erik XIV:s son" (af Börjesson) och han läser charmant, däremellan pratades och till slutet, sedan vi ätit, var F. så rolig, härmade hur de göra på teatern, berättade historier så att det var ett rysligt skratt."

När vi tillägga att gästerna, såväl mostrar som kusiner, buro namn med god klang i vår vitterhets häfder, att de förevisade ritningarna åstadkommit af en ung konstnär, som med tiden skulle inskrifva sitt namn på vår konsthistorias blad, samt att värden själf ej saknade en viss reputation både som öfversättare och humorist, kan man — oafsedt de lyckade anrättningarna — instämma i värdinnans förnöjelse öfver sin första lilla bjudning och förstå, att hon skämtsamt citerande sin lilla mammas naiva belåtenhet med en nyss avslutad fest, efter gästernas aftropande utbrusit: "Gud ske lof, att de haft så roligt!"

*

Mycket mer skulle vara att meddela ur och med anledning af den gamla kassaboken, ifall den ej är från år allt mer tenderade att från kulturhistoriens ståndpunkt öfvergå till familjekronikans. Randanteckningarna må därför här afbrytas. I all sin anspråkslöshet torde det afsedda ändamålet med dem ha vunnits. Det att lämna en antydning om hur världen tedde sig för en ung ämbetsman, som skulle sätta bo, lefva och hafva sin varelse som gift karl i 1840-talets Stockholm.

LOTTE DAHLGREN.

Anna Preinitz.

ANNA PREINITZ, F. HELLSTROM, som vid 41 års ålder efter en längre sjukdomstid afled i Stockholm den 20 okt., var en särskildt inom kristligt sociala kretsar känd och afhållen kvinna. Hon var dotter till byggmästare O. R. Hellström och hans för ett par år sedan bortgångna hustru samt sedan 1892 gift med grosshandlaren Emil Preinitz.

Föräldrarna gäfvor henne en vårdad uppfostran, hon fick utveckla sin begåfning för musik och litteratur, men det hon själf ansåg sig stå i största tacksamhetsskuld till dem för var enligt hennes egna ord: "att de dagligen i ord och handling inför sina barn praktiserade sin kristendom". Hon berättade hur hon redan vid späda år fick följa föräldrarna till fattigdomens och sjukdomens boningar och huru dessa lärde sina barn att dela med sig af hvad de hade åt de behöfvande.

En sådan sådd i barnahjertan måste bära frukt och Anna Preinitz' håg stod redan tidigt till en upplysande och stödjande verksamhet bland de sämre löftade. I Södra K. F. U. K:s arbete deltog hon flera år; särskildt vid anordnandet af möten och kurser för fabriksarbeterskor tycktes hon ha kommit på sin rätta plats. Sedan 1905 har hon varit mest verksam inom Hvita bandet, efter att ha blifvit invald i dess centralstyrelse såsom ledarinna för denna förenings verksamhet bland arbeterskor. I denna sin egenskap reste hon omkring till föreningarna i olika trakter af landet, än agiterande för Hvita bandets idéer — nykterhet och sedlighet — på för arbeterskor anordnade möten, än uppmanande föreningarna själfva till sådan verksamhet som kunde vara till gagn för arbetskorna, matlagingskurser, hvilohem, middagsspisning o. s. v. Inom Hvita Bandets norra förening i Stockholm, hvars v. ordförande hon vid sin död var, nedlade hon sin kraft på åstadkommandet af ett sommarhem för arbetande kvinnor, hvilket nu under två somrar varit i verksamhet vid Hillersjö.

Anna Preinitz var en varm och rik natur, som särskildt på ungdomen i de kretsar där hon verkade hade ett tilldragande och lyftande inflytande. Hon var en gärna hörd talarinna, som med hänförelse kunde framställa höga ideal och mana till kamp för renhet och tro. Hon har också framträtt som författarinna med diktsamlingarna "Bölje-

slåg" och "Mot höjden" samt berättelseböckerna "Den eviges vägar", "Solvik" och "Mors lilla solstråle". Sedan 1909 var hon redaktör för Hvita Bandets tidskrift. Inom de kretsar, där hon lefvat och verkat, efterlämnar Anna Preinitz ett ljus och vackert minne, minnet af en mot evigheten riktad lifsyn, ett för de arma och lidande ömmande hjärta samt en, trots hennes sjuklighet, otroligt stor arbetsförmåga. Hon förverkligade själf tanken i sin lilla dikt: "Vill hvad du kan!"

"Vill hvad du kan! För den dådlösa längtan
svinner ju lifskraften bort!

Vill hvad du kan! Och se, krafterna svälla,
viljan blir stark inom kort!

Viljestark handling går fram ur det lilla,
växer sig småningom stor.

Vill hvad du kan, och som trädet ur fröet
växer din handling och gror."

GERDA MEYERSON.

Göran Armskölds memoarer.

Af OSCAR WÄGMAN.

(Forts. o. slut.)

DYLIKA SORGMODIGA TANKAR, dock förtroende mig åt Gud och min rättfärdiga sak, fick jag sitta hela natten och en god del af förmiddagen, innan jag af vakten fördes upp i en kammare på slottet, där äfven Gösta Stjernbjelke infördes, nu helt nykter och som mig syntes ganska skamfull och nedslagen, dock talade han intet ord till mig och jag intet till honom. När vi stått där väntande väl en halftimme eller mer, kom hans majestäts inåtföljd af herr Nils och Johan Banér samt ett par andra herrar, och kunde jag af hans uppsyn, som var rätt grym, förnimma, att han var bra nog vred.

"Är det sällsamt," sade han, "att den gemena soldatesken är bångstyrd och tygellös, då I, som skulle vara dess officerare och ledare, föregår med slika odiösa exemplar, siltten på krogar och ölställen bäljandes och supande, hvarpå I med ruset i hufvudet dragen emot hvarann den värja, som I fått för att vända mot rikets fiender? I akten för slätt intet mina påbud och plakafer, för intet min närvaro och min borgfred. Jag ville helst vara eder en huld och nådig konung, men eftersom I intet värden eder att lyda, skolen I förnimma, att öfverheten intet bär svärdet förgäfvat, utan ärnar jag statuera ett exemplum på er, så att edra kindbackar skola hvitna af skräck."

Min olycksbroder visste intet att svara, men min oskuld gjorde mig mera dristig, så att jag begynte föreställa konungen, huru allting tillgätt. I begynnelsen ville hans majestäts intet höra utan afbröt mig, men då jag djärfvt pockade på min rätt bli rannsaktad, innan jag dömdes, vardt han tålmodigare och hörde mig till slut, och då jag återopade flera vittnen att sanna mina ord, sade han: "därom vilja vi nog samt rannsaka," hvarpå han sände oss ifrån sig ned i hvalfven.

Följande morgon fördes vi åter inför honom igen; ej heller nu var han goder, och jag såg det heta vasablodet löpa honom upp i kinderna; han hade också sedan i oftan varit i gång med att hålla räfst angående försummelserna i russlänstjensten och varit svårt förgrymmad öfver alla de underslef, som många af frälset låtit komma sig till last.

Också vände han sig strax till min hustrus farbroder med orden: "Är I den Stjernbjelken, hvilken är släkt med den där frun på Ed, som sänder ingen eller usel karl i min tjänst samt träter med mina fogdar?" Gösta medgaf, att hon var hans svägerska. "Jag tänkte det väl," sade då hans majestä, "I ären alle af samma ull, I Baggar, Stjernbjelkar och Silfversparrar, och tycken eder vara småkungar där nere i Ydre, ratande mina påbud och befallningar samt görande hvad eder lyster, men jag skall visa, att blott en konung finnes i Sveriges rike, och nu skall regementsrätt sättas öfver dig, Gösta, och lär den intet lägga fingrarna emellan. Så visst jag heter Gustavus, skall jag införa disciplinam i min armé, hvarförutan den är en kropp utan ande, en slägga utan skaff."

Så vände han sig till mig. "Hvad dig, Göran Andersson anbelangar, så har du efter vittnens utsago nödd och tvungen till lifsbärgning dragit värjan, och ingen kan tadla en karl, att han ej godvilligt låter hacka sig till pölsa; alltså är du ursakad. Men jag hafver väl annat att tala med dig. Fast tidens lägenheter satt mig myror i hufvudet, har jag intet förgälit det goda handtag du gaf mig på Vittsjäns is, ej heller din goda conduit vid flere tillfällen i kriget; därför gör jag dig härmed till löjtnant vid mitt rytteri samt förlänar dig med adligt stånd, värdighet och vapen, och emedan din starka arm höll mig uppe i vaken och vardt mig som en sköld mot faran, så skall du heta Armsköld och hafva en väpnad arm till sköldemärke."

Såsom lätteligen kan förstås, vardt jag vid detta oförmodeliga tilltal helt underlig till mods, hjärtat flög mig upp i halsgropen, det skylade för mina ögon och knäna ville vika sig fast allt af lutt fröjd och fägnad, men tungan lādde vid min gom, så att jag intet förmådde tala eller tacka, endast föll på knä och kysste skörtet på hans majestäs lifrock. Men han log likafullt och nu helt blidt och sade: "Nånå, Göran, låt vara! En krigsbuss skall vara karl likaväl i den goda dagen som i den onda. Och nu gack din väg! Jag har annat att bestyra."

Men jag steg intet upp, utan som jag återfått mål i munnen, sade jag: "Nådigste herre, huru kan jag tacka rätt för all så oförmodelig som oförskyld nåd? Dock låt mig drista mig till att ännu bedja min nådige konung om en sak: tag gärna tillbaka en del af den gunstbevisning I värdigats skänka mig, mne skona i stället denne Gösta Stjernbjelke, som varit eder och er herr faders manhaftige krigsman och trogne tjänare i flera fejder. Hvad han brutit bröt han ej af genstörtighet och ond vilja utan var viller i hufvudet af öl och vin, och mig skedde ju ingen skada." Hans majestä rynkade ögonbrynen och såg styft på mig: "Beder du för honom?" "Ja, ty han är min kära hustrus faderbroder," svarade jag. Konungen riste på hufvudet. "Håller du så lifet på disciplina militare, att du låter frändskapen taga försteget? Men det må du veta, Göran, att hvad en konung en gång gifvit, det tager han intet igen. Hvad den där duellanten och slagskämpen angår, så lofvar jag intet. Och nu adjö!"

Därmed måste jag aflägsna mig, full af allsköns fröjd och fägnad, att kungen hade aktat mina tjänster värda en så ståtelig lön. Jag behöfde nu ej längre vika för någon, som intet var grefve eller friherre eller af högre befäl än jag utan var en lika god man som Baggar, Stjernbjelkar, Drakar och Bockar, hvilket mest glädde mig för min kära Gretas och min Olofs skull.

Hvart de förde Gösta, fick jag ej veta, ej heller såg jag honom vidare i Vadstena,

men försporde snart, att honom intet svårare vederfarits än att kasseras ur tjänsten, som ej oförmodadt var, då han var något till åren och medtagen af mycket drickande.

6.

Det året 1613 var jag mest hela tiden hemma på Ekäng hos min älskeliga hustru Greta, och skulle vårt lefverne syntas för oss som ett jorderikets paradiset, om intet min svärmoder fru Annas bitterhet och uttalade förbannelse legat tung på våra sinnen och helst på Gretas, som vid denna tid var en smula ömsint efter hon gick med Brita, min dotter, hvilken samma år i oktober kom till världen. Också tryckte henne det, att hon kommit till mitt hus såsom en tiggerska utan en gård eller annat gods i hemgift, intet ägande mer än kläderna på kroppen; ehuru jag aldrig förebrådde henne detta utan sade att hon var mig mera värd än tio tusende gårdar, tyckte hon i alla fall det vara skamligt för en adelig jungfru. Genom fru Kirstin sökte vi utrännasaka fru svärmoders sinnelag, men det befanns lika stolt och styft som förut och ville intet låta sig böjas.

Året 1616 måste hon dock utstå många vedervärdigheter, hvilka knäckte hennes sinne. Räfstelinget pålade henne dryga böter för uraklåtten russtjänst, så att hon måste sälja ett par af sina gårdar att betala med; fränderna Silfversparre påstodo, att hennes man i arfskiftet efter fadern tillägnat sig mer än honom tillkom, sin syster, deras moder, till förfång, hvaraf uppkom en förtretlig process; mot hösten föll hon, som aldrig vetat hvad sjukdom ville säga, i en svettsjuka, hvilken höll henne i sängen ett par månader, och var hon så illa därän, att hon hade prästen hos sig. Men på fru Kirstins fråga om hon ville låta in till sig sin dotter Greta, svarade hon: "Nej. Jag har bara en dotter och hon heter Helga."

Fru Kirstin var dock af det slaget folk, som intet gifver tappt, när det gäller uträffa en god gärning. En dag i november när första snön fallit och föret var ypperligt, satte hon sig i släden med min son Olof och for till Ed, kom så utan bud med gossen vid handen in till den gamla frun, som satt i sin stol med slicketyg i händer. Fru Anna begrep i blinken hvad som var å färde men kom sig af häpenhet ej för att yttra ett ord. Gick så barnet mycket frimodigt fram till henne och räckte henne handen sägande: "God dag mormor! Du känner väl igen mig? Jag heter Olof Armsköld och min mor Margareta Stjernbjelke och min mormor fru Anna Bagge till Ed" — det var, förstås, Kirstin Liljebjelke som inlärt honom detta, och har hon förtalt mig, huru hon stod som på nålar, afvaktande utgången. Fru Anna spände först sina ögon i henne med sin skarpaste blick, så såg hon länge på gossen, allt utan att yttra ett ord. Omsider tog hon pilten om hufvudet med sina smala händer, drog honom närmare och begynte syna honom från topp till tå. Så brast hon med ens ut: "Pilt du är ingen Andersson och ingen Stjernbjelke, du är en Bagge och alldeles lik min bror, när han var barn. Någon son har Gud aldrig unnat mig, och ensam känner jag mig i världen. Välan, så skall du, pilt, vara mig i sons ställe, och därför kysser jag dig och kallar dig mitt barn." Hon brast ut i gråt; ingen hade i mannaminne sett henne fälla en tår.

Fru Kirstin hade begynt bryta isen, hennes man fick fullborda verket, som numera ej var så svårt. Dagen före julafton 1616 kom fru Anna färdandes till Sånna, hvarest det kom till försoning mellan henne och oss; medlare och vittnen voro herr Esbjörn Bock

och hans goda hustru Kirstin samt kyrkoherden i Asby Samuel Magni. Min Greta och jag trädde inför fru moder och bådo henne med uppriktigt sinne och gråtande tårar om tillgift för den sidvördnad vi henne tillfogat, hvarefter hon, ej mindre gråtande, tillsade oss sin moderliga huldhet. Ett plakat, af herr Samuel uppsatt, vardt så af henne undertecknad, hvori hon återupptog sin dotter Margareta och mig i sämja och kärlek, såsom det en moder anstår, samt insatte Greta jämte hennes dåvarande och blifvande lifsfrukt i lagliga arfvings fulla rättigheter och förmåner, och skulle denna skrift offentlig uppläsas så på tinget som i Sunds och Asby kyrkor, hvilket ock skedde. Andra dagen, som var julafton, foro vi alla till Ekäng, där julgille hölls med lust och fröjd som aldrig tillföre, och sade om kvällen fru moder alltså: "Nu har jag firat Frälsarens högtid med hjärteglädje, det jag intet gjort på sex år, ty blodet är dock allid tjockare än vattnet."

*

Härmed har jag bragt till ända den sannfärdiga och utförliga relation, den jag åt dig, min kära dotterdotter Gresilia, utlofvat. Skrifvandet har utdragit en rundligare tid än jag det förmenade då, jag sistlidne julafton verket begynte, ty vi äro nu i den månaden martio. Men jag klagar intet min möda, ty den hafver på ett förnöjligt vis fördrifvit för mig många stunder, de där annars blifvit långa nog, samt dessutom skänkt mig mången god lärdom, förnämligast den, huru Gud står emot de högfärdiga men upphöjer de ringa, såsom också din saliga mormorsmoder, min fru svärmoder Anna Brömsdotter Bagge, på sitt yttersta kristligen och ödmjukligen betygade. Detta hade hon i sin släkt erfarit. Med Stjernbjelkarne gick det utföre och är nu allt, ingen af det namnet är mera kvar och af deras härlighet ingen rest öfrig. Af sin son Knut hade Gösta Stjernbjelke ringa hugnad och vardt hans lefnad stackot, Gösta själf, den siste af ätten, satt under sista åren af sitt lif mest som en ringa bonde på det lilla Fagerhult, sedan han efterhand bortpantat och försålt både Forsnäs, Holma, Horsnäs, Ojebro, Marås och andra sina goda gårdar.

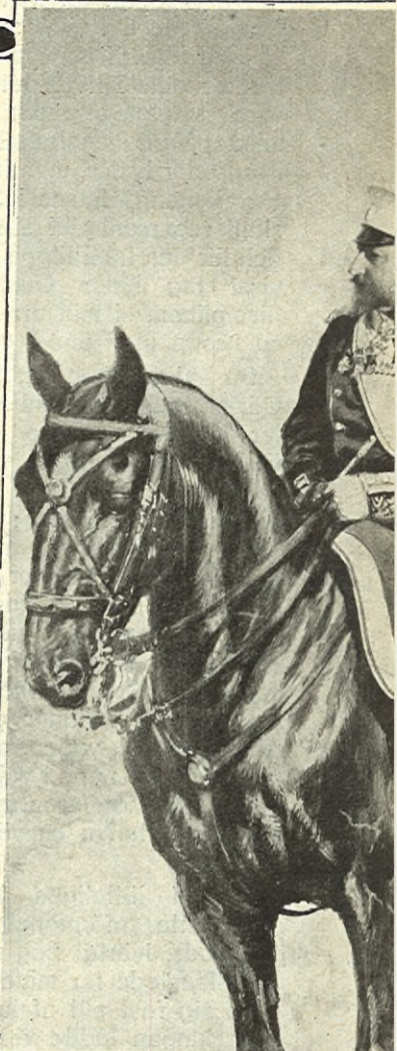
Men mig, den ringe bondesonen, har Gud låtit komma både till adligt namn och stånd samt till grad af rytmästare, hvilken grad ej är ringare än en öfverstelöjtnants vid folknektarne. Desslikes har jag kommit till stort välde, dels af min konungs nåd, dels genom egen omhugsan och drift; Ekäng och Bålnäs äger jag med säterifrihet, och Snarap gaf den store Gustavus mig för lifstiden till boställe, ehuru jag efter Dirschau, hvarest jag, i likhet med hans majestä, blef skjuten i halsen med en musköt-kula, aldrig kunnat draga i fält eller eljes göra krigstjänst. Äfven hafva mina ögon fått se sin lust på barn och barnabarn, dem det alla gått väl i handom, så att mina döttrar fått goda giften med adliga män, och min son Olof både stigit till kaptenlöjtnant samt blifvit ägare af Sjövik jämte andra goda gårdar, och blir, när det med mig lider till änden, herre till Ekäng samt hvad jag där i gods, silfver, mobilier, samt reda penningar kan efterlämna. För hvilket allt jag den store Guden tackar liksom för det ljufliga och långvariga samlif, det jag äkiades värdig att njuta med min äreborna, dygderika och älskeliga hustru, fru Margareta Stjernbjelke. Och härmed nedskrifver jag med min trötta hand och trubbiga penna det ordet

FINIS.

Från Krigsteatret

HELA EUROPA följer med spändt intresse händelserna nere på Balkan, där ett modernt krigs väldiga och ohyggliga drama utspelas. Stora och blodiga strider ha redan utkämpats såsom vid Kirk Kilisse och Adrianopel, öfverallt slutförande med seger för de fyra förenade Balkanstaternas bättre förberedda och snabbare mobiliserade trupper.

FERDINAND I

5

NIKITA AF MONTENEGRÖ

7

Turkiet med sina betydligt större resurser var sämre rustadt för kriget och dess trupper ha demoraliserats af nederlagen. Emellertid afsändas stora truppmassor, 15,000 man dagligen från Konstantinopel till krigsskådeplatsen och när det kommer till huvuddrabbningen mellan de kristna och

1. Montenegriskt artilleri forcerar en bergshöjd. 2. Serbiskt kavalleri på rekognoscering. 3. En turkisk pansarautomobil. 4. Bulgarisk kavaleripatrull. 5. Montenegrisk trupper fö-

GEORG I AF GREKLAND

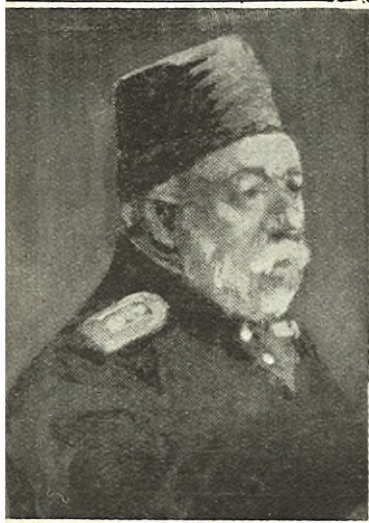
ern på Balkan

BULGARIEN (●)

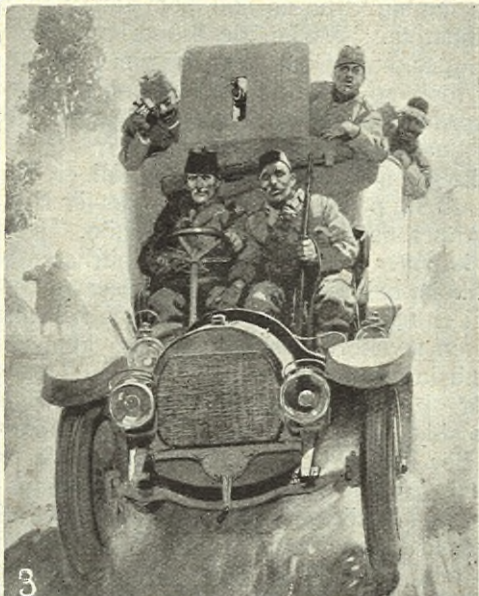

PETER I AF SERBIEN (●)

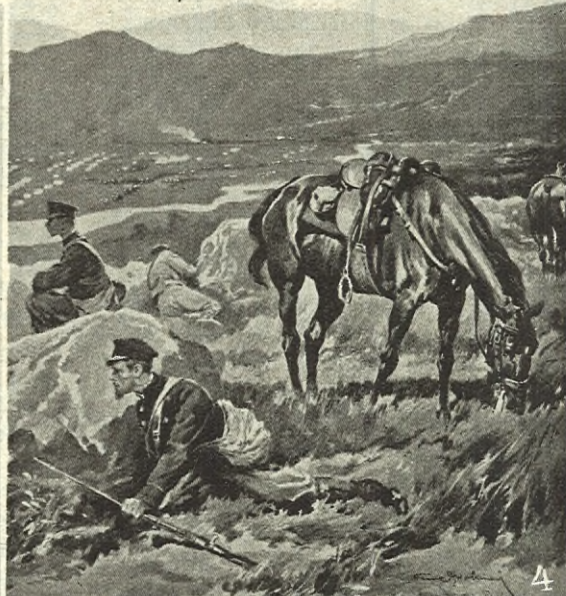

MUHAMMED V AF TURKIET (●)

muhammedanerna torde utgången vara oviss. De nya trupper som Turkiet kastar mot Balkanstaterna komma från allt aflägsnare och vildare trakter af Turkiet, och man kan förutse att kriget, om stormakterna ej snart intervensera, kommer att få en allt hemskare och blodigare karaktär. Det gamla hatet stiger högre och högre med hvarje

3

4

6

dag, icke minst hos de besegrade, och vi bevittna i vårt århundrade ett barbari, en omänsklighet som man trots tillhöra flydda lidsåldrar. Vi äro i sanning långt ifrån fredsdrömmens slutliga förverkligande och i dessa dagar frågar man sig med oro öfver allt i Europa, hvad framtiden skall föra med sig.

ras öfver Skutarisjön. 6. Det kringrända Adrianopel. 7. Grekiskt infanteri drar ut i kriget. I bakgrunden Zeustemplet utanför Aten. 8. Turkiska soldater på marsch utanför Adrianopel.

8

Ett helgdagsaftons- hem.

ÅLDERDOMEN SOM LIVVETS afton, en kort stund af hvila efter arbetet, innan man lägger af kläderna för natten, är ju en välbekant bild. Men om det för några borde falla sig osökt att se ålderdomen som livvets lördagsafton, då schemat är genomgången och man slår sig till ro med hela söndagen framför sig, så är det väl lärarinnorna. Deras arbete är ju sådant att det slutar plötsligt vid en födelsedag som en lek-tion, när klockan ringer; skolan gör vaktombyte, och de äro fria. Nåväl, det är ju skönt att hvila, men med arbetet upphörde också lönen, och en hvila med ekonomiska bekymmer är föga lockande. Folkskolelärarinnorna ha ju sin ålderdom tryggad genom en god pension och de yngre lärarinnorna, som nu rycka in vid de högre flickläroverken ha också fått det ordnad för sig, så att de icke behöfva frukta framtiden. Men de som nu äro gamla, som började arbetet på att uppfostra den svenska medelklassflickan på den tid, då inga pensionsinrättningar funnos och då lönerna föröfrigt skulle räckt dåligt till för inbetalningar, och de som, nu i fyratioårsåldern, först sent började göra sina inbetalningar, de ha icke ens existensminimum att hoppas på, mycket mindre ett hem. Hvert deras väg mången gång går, visar det faktum att pensionärerna å pauvres honteux mestadels äro lärarinnor och att så många ansökningar om platser ligga inne, att direktionen förklarar sig icke på åtskilliga år kunna mottaga några flera.

Men om något är orättvist, och om det är något vi, som fått vår utbildning i de svenska flickläroverken icke borde tillåta, så är det att våra lärarinnor icke äga den rimliga lön för ett lufs arbete, som består i en tryggad ålderdom. Långt innan staten som fritt bekostade gossarnas undervisning, brydde sig om den kvinnliga ungdomen, var det vår lärarinnekår, som tog hand om oss, och landet såg i själfva verket sina flickor uppfostras på bekostnad af dessa kvinnors frikostighet med sig själfva.

Det är alltså ingen barmhärtighet de begära, när alla svenska lärarinnor nu genom föreningen "Ro" vädja till allmänheten att hjälpa dem med ett ålderdomshem, det är blott en påminnelse om hvad vi själfva måste erkänna som vår skyldighet.

Om något behöfdes mer än erkännandet af denna skyldighet för att förmå oss, forna flickskoleelever, att bidra till ålderdomshemmets förverkligande, så skulle det vara det förståndiga sätt hvar på föreningen planerat för hemmet. Styrelsen, där ordförande är fröken Augusta Lihner och vice ordförande fröken Anna Whitlock, har utgått från principen: hur skulle vi själfva vilja ha det, om det vore vi, som skulle tillbringa vår ålderdom på detta hem? Och man har kommit öfverens om, att lärarinnor, som i hela sitt lif hållit andra i disciplin, säkert inte äro hägade att på äldre dar låta några regler bestämma sina göranden och låtanden. Den största möjliga frihet skall därför bli rådande och hvarje hyresgäst — ordet taget i sin egentliga bemärkelse, efter som föreningen bjuder på hyran men heller icke på något mera — rå sig fullkomligt själf inom den värld som är hennes. Jag har sett en planritning på det rum, som hvarje lärarinna kommer att disponera, och kan intyga, att det innehåller allt hvad ett kvinnohjärta efter af tillvaro som inackordering eller som hy-

resgäst i ett från en vanlig våning afskildt rum lärt sig att begära och drömma om. Där finns sängalkov och toalettrum, härliga garderob och hyllor och skåp och ett litet kök med elektrisk spis. Hvarje rum får sin egen ingång från en hall, som samtidigt är samlingsrum. Mellan de två grupperna af rum ligger matsal och samlingsrum och ekonomiafdelning. En hyresgäst kan antingen inackordera sig helt å hemmet eller blott för middagarna om hon så behagar.

Detta drömda hem har redan fått en fast mark att stå på nämligen en af ingenjör Hjalmar Anderson skänkt tomt å Lidingön. Hemmet kommer alltså att ligga i närheten af Stockholm och särskildt för lärarinnorna som suttit i en mindre ort ute i landet, innebär nog detta en mycket lockande tanke. Men när man nästa gång planerar ett hem — ett enda förslår ju naturligtvis inte långt, ville man gärna söka få en stor tomt ute på riktiga landet, där man kunde ha plats att bygga en centralbyggnad med matsal och samlingsrum och plats för de äldsta och klena, och så rundtomkring på lämpligt afstånd små stugor, hvar och en med sin lilla täppa. Kanske stockholmslärarinnorna komma att tilltalas mera af denna plan!

Nu närmast gäller det emellertid att skaffa pengar så att byggandet på det första hemmet snart kan begynna. Gåfvor lämnas till fröken Augusta Lihner, adress Valhallavägen 37, eller till Flick- och samskoleföreningens byrå, Kungsgatan 3 Stockholm. Men skulle någon af oss hellre vilja lämna vår gåfva till den skola vi ha att tacka för vår utbildning, såsom en mera personlig gård af tacksamhet, så möta alls inga hinder därför.

E. W.

Svenska Hem i framåt- gående.

ÅKVINNORNAS ANDELSFÖRENING Svenska hem nyligen höll årsmöte kunde styrelsen för de närvarande föreningsmedlemmarna framlägga en mycket glädjande redogörelse för verksamhetsåret 1 juli 1911—1 juli 1912. Under detta år har försäljningssumman varit 575,918 kronor eller 90,385 kronor mera än förlidet år. Nettovinsten uppgår till kr. 31,490 hvaraf enligt årsmötets beslut till medlemmarne utdelas 3,5 % på deras inköp under året. Å andelarna betalas 4 %. Medlemsantalet uppgick den 30 juni 1912 till 2,160.

Svenska Hem äger nu fyra lokaler i Stockholm, hufvudaffären vid Mästersamuelsgatan, samt filialer vid Karlbergsvägen, Hökengatan och Scheelegatan. Den senare affären har blifvit betydligt utvidgad. Svenska hem såsom ett företag i framåtgående lägger ständigt nya områden under kooperations domvärjo. Man har skaffat ett eget kafferosteri och en gasspis; tack vare den senare kan Svenska Hem själf göra inläggningar af frukt och bär samt själf tillverka sina charkuterivaror.

Man har skaffat egen häst och numera sker regelbunden utkörning af varor till villasamhällena.

Fröken Ina Almén har numera lämnat platsen som Svenska Hems verkställande direktör för att ägna sig åt vanförevården och i hennes ställe har inträdd fröken Hilda Carlberg. Vid årsmötet afsade sig ordföranden fru Emilia Broomé ledamotskapet i styrelsen, där i stället inträdde fru Anna v. Zweigbergk.

Spalten om böckerna.

ERNHARD RISBERG, DEN känslige poeten och klassiske filologen, är för Iduns läsekrets sedan länge en god bekant, nu senast i samband med hans 50-årsdag, som han värdigt firat genom utgifvandet af sin fjärde diktsamling *Den osynliga kedjan*. För denna diktning finna vi den lämpligaste sinnebilden i en smärtvuxen grekisk yngling utan alltför markerade och den inre lidelsen speglade anletsdrag, men angenämt tilldragande för ögat med sin finlemmade växt och spänstigt harmoniska gång. I mera stilla och lugna idrottslekar kan man godt tänka sig honom segrande i olympiska spel med elegant handrörelse kastande spjut och diskus fram mot måttliga mål. Några kraftrekord blir det ej af, men hellre än att mäta resultatet, låter man sig fångas af vitterlekarens harmoniska attityd. Och sitt offast väl afpassade mål når han i sina lyckade dikter alltid i den bästa "form", aldrig med blodsprängda ögon och våldsamt klappande hjärta. Därmed skall det ej vara sagt att lektor Risbergs lyrik enbart, om än i första rummet, är väl avvägd formkonst, men det är ju blott naturligt, att den svenska versens teoretiker, då han i praxis omsätter sitt vetande, sällan eller aldrig låter sin diktningens inre driffjäder vidga, än mindre spränga en redan erkändt vacker och måttfull forms ytterlinjer. Det är därför intet under, att Bernhard Risberg i antik meter, sonett eller rimeroll ofta ger sin innerligaste känsla det mest öfvertygande uttrycket. Denna känsla är närmast ett stillsamt och lagom vemod, mildt accepterande väsensbegränsningens, den erotiska besvikelsens och årens desillusioner, en vacker resignation, som förlåter sig själf och andra och som ofta nog upplyses af ett minnes eller en ännu uppstigande förhoppnings skalkaktiga leende

"Jag har ej skuld, du har ej fel.
Vi varit större maktens spel."

Nils Wilhelm Lundhs sinnesintryck på hans ströftåg här och hvar i Europa omsättas lyckligt nog icke i de gamla vanliga — låt så vara spirituella — reseskildringarna utan i gedignare och litterärt mera varaktigt gods. Så var det med *Bleik*, den präktiga romanen från Nordsjödödynerna, så är det äfven nu, om än i mindre grad med samma författares *Från Etna och Vesuvius*. Det poetiskt skådade landskapet, den främmande folkstammens rätt vaket uppfattade yttre miljö bli i denna bok endast den vackra ramen kring gestaltningen af ett ofta fint och skarpt, ibland bara stämningsfullt tecknad människoöde. I "Från Etna och Vesuvius" rör sig författaren på vulkanisk mark, och den både kvantitativt och kvalitativt största af bokens fem afdelningar Ett utbrott ger mot bakgrunden af Etnas eldspyende kratrar i framställningen af den olycklige tysk-finnen Johan Kainen en stark och poetiskt verksam bild af explosionen af allt det under lifslångt tryck hopade och pressade sprängämnet i en människosjäl. Om en hospitalsläkare skulle bekräfta sjukdomsbildens riktighet hör ej hit, för läsaren blir den gripande, trovärdig. Mindre öfvertygar oss då "Primavera", den nätta historien om det lifsbefriande "utbrottet" af unge broder Flaminios kärlekstränad. Men till gengäld ger oss här författaren mot den kusliga bakgrunden af Palermoklostrets grafkällare en riktigt solig och rolig berättelse. Vacker och målande är "Etna i verksamhet", och "Regno Italia" drar upp en nöjsam karikatyr af det italienska folklynet,

sådant det ter sig i en känslösam människo- och djurvänlig nordbos ögon.

Får man ta Elf Norrbo i hans nya bok *Miserere*, skri ur barnahelveten på fullt och helt allvar som återspeglings inom vårt land vanliga missförhållanden, så måste det vidgås, att vi ännu icke äro hunna långt in på "barnens århundrade". Ty en mera indignerad brandskrift mot alla de förbrytelser, som af vinningslystnaden kunna begås mot de värnlösaste af dess offer, får man leta efter. Och troligt är det nog att bakom enhvar af dessa oartikulerade snyftningar, som de i denna trista bok samlade småbitarna närmast likna, ligger den grymma verkligheten, sådan vi allt för ofta se den exemplifierad i torra, men därför icke mindre vältaliga notiser i dagspressen. Där det svenska stoffet ej räckt till ha ruskiga historier från Tyskland, Ryssland och Amerika fått lämna den varmhjärtade författaren nytt material för anklagelserna mot ett i detta hänseende ej ännu tillräckligt pliktmedvetet samhälle. Afsiktlig missvärd, svält, barnaskändande, direkt eller indirekt barnmord heta olika sidor af allt det "änglamakeri", som af författaren i frenetisk och drastisk staccatostil sida efter sida ställes i den grellaste belysning. *Miserere* är en sorglig lektyr, och om ej den åsyftade harmen mot ondskan skall slå öfver i trött leda, måste den tagas i små doser. På så sätt kan den bli en hälsosam medicin för vår barnvårdsinspektion och alla dem, som ha med de fattiga barnens fostran att göra. Det vore att önska, att Elf Norrbos "j'accuse" kunde bli det vidt nående väckelserop, hvartill han utan alla litterära bialsikter för egen del afsett det.

Brytning kallar sig ett "litet utkast" af August Grönberg. Ett väl befogadt diminutiv, ty berättelsen har hvarken början eller slut och brytningen i kandidat Albert Tunströms lif och lefverne röjer sig endast på ytan, fast man förstår att författaren besjålas af den allvarligaste afsikt att tränga djupare. Hjälten, den "flotte" och "kulturradikale" uppsaliensiske vetenskapsmannen, består nämligen af två löst hopfogade hälften utan stort mer än namnets sammanhang. Den ena af dem begår en lätt sinnig växelförfalskning af faderns namn och försonar, som det synes utan svårare själssrider, sin förbrytelse med två månaders fängelse. Den andra med den stäckta universitetskarriären bakom sig, ger sig ut på det mörka bondlandet för att som folkskollärare verka för kulturen. Det hela blir en ojämn strid mellan studentens rotlösa frisinne och böndernas bofasta stupiditet, där den senare naturligtvis afgår med segern. Behållningen af fiaskot är ett af förhållandena nödsakadt gifte med en sympatisk bondflicka, emellertid föga lofvande för den framtid, om hvilken författaren lämnar oss i ovisshet. Om också den lösliga kompositionen och svaga, utfänta dialogen öfverallt i denna bok förråda debutanten, så finnas å andra sidan drag, som röja författarens intresse för människoskildring och en viss förståelse af psykologisk iakttagelse. Skada bara att dessa goda egenskaper här kommit till för tidig användning på ett utan tvivel godt och tacksamt uppslag. Ty annorlunda tänkt och skriven kunde berättelsen om den "flotte" herr Tunström och hans karaktärsdaning blifvit en aldeles förträfflig roman.

Hon som ej följt med af Maud Wilmut är en nyligen utkommen roman, som väcker uppmärksamhet och intresse ej ensamt genom författarinns enligt uppgift höga sociala ställning. Den innehåller en fin och god kvinnas lidandeshistoria från en nå-

Greta Prozor.

Ett franskt gästspel på Intima teatern.

MONSIEUR LUGNÉ-POE MED SALLSKAP från Théâtre de l'Oeuvre i Paris gifva aftnarna 1-4 november ett gästspel å Intima teatern, hvarvid publiken får göra bekantskap med en ung lofvande talang, m:lle Greta Prozor. Hon är till hälften af svensk börd genom sin mor, som är född grefvinna Bonde och gifte med den ryske diplomaten greve de Prozor. Den unga skådespelerskan, som föddes i Paris för 24 år sedan, har på grund af sin faders olika diplomatiska beskickningar lefvat i många länder och talar utom franska både tyska, svenska och spanska. Hennes håg för teatern framträdde tidigt, men hennes far ställde sig till en början, af sociala skäl, ovillig mot att hon skulle uppträda offentligt. Hennes otvetydiga begäring tvang honom dock senare att ändra åsikt, och i Nizza debuterade hon som Nora i "Dockhemmet".

Sedan dess har Greta Prozor vunnit stora framgångar i Paris, där hon företrädesvis spelat *Ibsen* och *Strindberg* i sin fars öfversättningar, ty under sin vistelse i Sverige lärde sig greffe de Prozor svenska, och varmt intresserad som han var af nordisk dramatik öfversatte han en hel del skandinaviska verk till franskan. — Greta Prozor kommer här bl. a. att uppträda i "Hedda Gabler", "Fordringsägare" och Rostands "Les Romanesques".

got sen förälskelses förstlingsstund via kullerstolarna till en förtidig, ensam och tragisk död i barnsängen. Den som låter henne lida är naturligtvis eller onaturligt nog den älskade, som väl på sitt egoistiska sätt håller af henne tillbaka, men så som det höfves den i sten huggna manliga idealtyp med satraplynne, som den "store" professor Vrede med oblidkelig konsekvens representerar. I öfrigt torde med skäl kunna ifrågasättas huruvida någon af bokens hufvudpersoner, som titeln antyder det, kan sättas i naturligt samband med en intellektuellt betonad fidsrörelse om också som exponent på efterblifvenhet. Den lufva kvinna, som Mary representerar, kan på tänkandets väg i nödfall komma till insikt om att hennes kön kanske ändå ej bör stå stilla på den ståndpunkt, som det innehade i historiens början. Mary försvarar i detta fall evolutionen till och med inför sin förtryckare, ehuru med stammande röst och tårar i ögonen, men hennes utveckling bestäms inte af skäl eller motskäl. Allt hvad förnuftet säger henne, blir i praktiken af liten eller ingen betydelse. Förr eller senare kommer den stund, då hon förnekar dess vittnesbörd och med smärtsam vållust böjer sin nacke under den fot som förtram-

par henne. Hvad mannen, satrapen, beträffar tro vi honom till hans släktes heder i västerlandet vara ännu mera sällsynt än hans kvinnliga komplement. Det förefaller emellertid tydligt, alltför tydligt skulle man vilja säga, att författarinna på nära håll studerat den sällsynta typen. Berättelsen verkar konkret fall utan någon större litterär omvandling och förädling. Hvad som särskildt fånglar i denna sorgliga, ja, ynkliga kärlekshistoria är mindre den oodladt växande och ojämma, men naturliga stilen än den hjärtevärmehvarmed författarinna följer sin lidande hjältninna genom hennes ofacksamma martyrium.

Kortare ha vi att fatta oss om ett par dramatiska saker, som nu utgifvits i tryck, men som näppeligen skola utöfva någon starkare attraktion på våra teaterdirektörer, om inte möjligen Nils Kroks hemska skådespel *Samvetet* kunde verka i den riktningen med sina starka och nervretande sinnesaffekter och väl poängterade knalleffekter i aktsluten. Med flere af samme författares förut utgifna vackrare och mera djupt tänkta dramatiska arbeten kan likväl icke detta stycke mäta sig. Dramats läsare kan ej få den medkänsla, som den sanna tragedien fordrar, för härads höfving Björkman, denne moderne Harpagon, som är fullt ut lika sinnesrubbad i sin ohycklade girighet, som i sin endast genom fysisk själsskakning betingade omvändelse. En handlande hufvudperson måste dock vara en ansvarig karaktär, vore den än så usel.

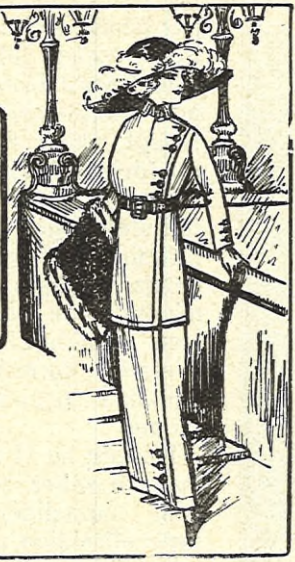
Deklaration heter Karl Nissens väl hopfogade och dialogiserade "komedi" med stark dragning åt det källborgerligt sentimentala, och där mycket krut spilles på sedan länge döda hökar. Författaren, som äfven för moralens talan, mister dessutom en af sina bästa effekter, då han i sista stunden uppdragar, att den ädle Hugo Falks tillrättakomma och adopterade kärleksbarn är en annans. Hur mycket lyckligare för barnet och adoptivföräldrarna och framför allt hur mycket uppbyggligare för publiken hade det inte varit, om Hugo Falk verkligen fått försona sin ungdoms begråtna felsteg.

Parcival, den ryktbara romanen om den siste tempelriddaren af A. E. Brachvogel, har i höst utkommit i en ny svensk upplaga sedan den gamla för länge sedan utgått ur bokhandeln. Boken äger säkert äfven för den unga generation, som saknat den bland sina älsklingsböcker, den gamla tjusningen. Den bör vara välkommen äfven för de äldre läsare, som ha kvar något af smaken för "de gamla goda romanerna", de som äro byggda på något annat än ett ögonblicksmotiv, en erotisk eller egoistisk konflikt. Det är bekant att den siste tempelriddaren i romantisk omklädnad frambär den tradition, som ligger till grund för sambandet mellan de forna tempelherarna och deras andliga arftagare i nutiden: frimurarna. Äfven utan denna attraktion af det hemlighetsfulla är romanen om den siste tempelriddaren berättigad till det intresse, som ligger i en spännande skildring från ett aflägsset och egenartadt historiskt tidsskede.

GERTRUD ALMQVIST.

PENNSKAFLET AF ELIN WAGNER HAR i dagarna utkommit i rysk öfversättning af Sofie Jakowlef. Den tyska öfversättningen med förord af Ellen Key utkommer på Bonniers förlag i Leipzig. Norrtullsligan af samma författarinna har samtidigt utkommit på Aschehous förlag i Kristiania i öfversättning af Sofie Voss och under titeln: De fire paa hybelen.

Wettergren's
KAPPOR
&
KOSTYMER

OMSORGSFULLASTE ARBETE
STILFULLA MODELLER.
ERHÅLLAS I DE FLESTA
KAPPAFFÄRER I RIKET.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser
hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

Patent. **Hafregryn** och
Hafremjöl
Gyllenhammar
Den mest närande frukost-
rätt för alla åldrar är **GYL-
LENHAMMARS** patenterade
Hafregryn och **Hafremjöl**.
Billiga! Kraftiga!
Tillverkas under läkares kon-
troll.

KÖKSALMANACK
Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN—SUNDSTRAND.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmo-
derskurs i Stockholm.
FORSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 3—9 NOV. 1912.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord;
biffstek med falsk sköldpadd-
sås; mjölk; kaffe eller te med giff-
lar. Middag: Hönspuré med smör-
degstänger; stekta filéer af sjötunga
med remoladesås och potatis; stekt
kalffricandeau med grönsakspastejer;
saft-blanc-mangé med biskvier.
MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord;
hafregrynsgröt med mjölk; sill i pa-
per med potatis; mjölk; kaffe eller
te. Middag: Pudding af kött med
potatis; soppa på blandad frukt.
TISDAG. Frukost: Smörgåsbord;
ägg à la Grand (rester från söndag);
mjölk; kaffe eller te. Middag:
Afredd buljong med ostkrutong; kokt
kolja med äggstanning och potatis.
ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord;
hafregrynsgröt med mjölk; sillås med
potatis; kaffe eller te. Middag:
Finsk fårstufning; klar äppelsoppa.
TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord;
njursauté med stekt potatis; mjölk;
kaffe eller te. Middag: Ärtor med
fläsk; plättar med sylt.
FREDAG. Frukost: Smörgåsbord;
bräckkorf med ägggröra; mjölk; kaffe

eller te. Middag: Kåldolmar; blå-
bärskräm med gräddor.
LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord;
hafregrynsgröt med mjölk; stekt
strömming med tomatås och potatis;
kaffe eller te. Middag: Bräckt skin-
ka med potatispudding; äpplen med
ris.

RECEPT:
Biffstek med falsk sköld-
paddsaås (f. 6 pers.). 750 gr. ben-
fri svinhare, 1/2 msk. salt, 1/2 tsk.
hvitpeppar, 3 msk. smör (60 gr.).
Falsk sköldpaddsaås: 2 msk.
smör, 1 skifva rökt fläsk (30 gr.),
2 små rödlökar, 2 små morötter, 1
liten purjolök, 1 bit selleri, 8 del.
kraftig kalfbuljong (kokt på stekben),
1 msk. tomatpuré, 1 tsk. soja, 1 msk.
smör (20 gr.), 2 msk. mjöl (20 gr.),
1/2 msk. mader, 1/2 msk. konjak,
cayenne.
Beredning: Till såsen brynes
smöret och fläsket, skuret i tärning-
ar, och de ansade samt sönderskurna
rotsakerna. Då rötterna äro väl
brynta tillsätts buljongen, tomatpuré-
n och sojan, hvarefter alltsammans
får koka 1 1/2 tim. Svinharen torkas
med en duk, urvriden i hett vatten,
och skäres i skifvor, hvilka bultas
på båda sidor och beströs med salt
och peppar. Biffarna få ligga, medan
såsen kokas färdig. Buljongen silas
och skummas. Smör och mjöl fräses
2 min., buljongen tillsättes litet i
sänder, och såsen får koka under
rörning 5 min. Den afsmakas med
vinet, konjaken och cayenne. Biffarna
stekas hastigt i smöret, uppläggas på
varmt serveringsfat och såsen hälls
öfver. De serveras med potatis eller
hårdkokta ägg som frukosträtt.
Hönspuré (f. 6 pers.). 1 gam-
malt höns, 2 lit. vatten, 1 msk. salt,
3 hvitpepparkorn, 1 nejliska, 1 1/2 lit.
ljus buljong, 65 gr. risgryn, 2 msk.
smör (60 gr.), 2 msk. mjöl (20 gr.),
hvitpeppar, 2—3 äggulor.
Beredning: Hönsen ansas på van-
ligt sätt och får ligga i rikligt med
vatten 12 tim. Det torkas, styckas i
4 bitar, sättes på i kallt vatten, till-
satt med salt, skummas väl och får
koka med kryddorna och 1 lit. af bul-
jongen, tills köttet är mört eller om-
kring 4 tim. Risgrynen sköljas i hett
vatten och få koka mjuka i resten
af buljongen. När köttet är mört, skil-
jes det från benen, hvilka äro på

koka i buljongen, tills den utgör 2
lit. Köttet skäres i bitar, drifves 4
gångar genom köttkvarn och stötes i
stenmortel tillsammans med 2 msk. af
smöret och de kokta risgrynen. Fär-
sen passeras genom härskigt. Buljongen
silas och skummas. Resten af smöret
fräses med mjölet 2 min., buljongen
spädes på, litet i sänder, färsen läg-
ges i och purén får koka under rör-
ning 5 min., hvarefter den afsmakas
med kryddorna. Äggulorna vispas upp
i soppskålen och purén hälls i under
stark vispning. Serveras med ost-
eller smördegstänger.

Smördegstänger med ost
(f. 12 pers.).
Smördeg: 75 gr. mjöl, 1/2 del.
vatten (knappt), 40 gr. finrifven ost,
125 gr. smör.
Till pensling: 1 äggula.
Beredning: Smördegen beredes
på vanligt sätt. Sista gången den
kaflas strös litet af den rifna osten
på den utkaflade degen och detta up-
reparas, tills degen är färdigkokad,
hvarefter den får hvila 1 tim. Den
kaflas då ut till en aflång remsa af
1 cm. tjocklek, hvilken skäres ut till
8 cm. långa stänger. Dessa vridas
2 slag eller få vara raka, penslas
med äggula, läggas på väl rengjord
plåt och gräddas rostgula i varm ugn.
Serveras till consoumé eller klar bul-
jong.

Stekta filéer af sjötunga
(f. 6 pers.). 3 sjötungor på omkr. 5
hg. st., 1 msk. salt (15 gr.), 1/4 tsk.
hvitpeppar.
Till panering: 1 1/2 del. mjölk, 3
msk. mjöl (30 gr.), 2 ägg, 2 tsk. mat-
olja, salt, hvitpeppar, 1 kkp. finstötta
skorpor.
Till stekning: 1/2 kg. flöttyr,
1 citron, persilja, till garnering.
Beredning: Fisken rensas och
förberedes på vanligt sätt. Filéerna
ingnidas med saltet och pepparn och
få ligga på hvarandra 1 tim., hvarefter
de torkas väl med fiskhandduk, dop-
pas i mjölken, vändas i mjölet, dop-
pas därefter i de väl vispade äggen,
blandade med matoljan och smaksatta
med litet salt och peppar och
vändas sist i stötta skorpor. De klap-
pas med en knif, så att paneringen
fastnar och få ligga 1 tim. att hårdna.
De stekas därefter i flöttyn, läg-
gas upp på bruten servett eller tårt-
papper, begjutas med litet smält smör,
tillsatt med citronsaft, garneras med
vackert skurna citronklyftor och
stekt persilja samt serveras med re-
moladesås eller maitre d'hotel-smör
och små kokta potatisar. Sjötungorna
kunna rensas och filéerna behandlas
på samma sätt, hvarefter de doppas
i frityrdeg och kokas i flöttyr.

Stekt kalffricandeau (f. 6
pers.). 1 kg. benfritt innanlår, 2 hg.
späck, 12 flata skifvor, 1 morot, 1
liten chalottenlök, 1/2 msk. salt, 1/4
tsk. hvitpeppar, 2 msk. smör (40 gr.),
4 persiljestjälkar, 6 del. god buljong.
Beredning: Köttet torkas med
en duk, urvriden i hett vatten, bultas
med en fuktig köttklubba, späckas
med 1 hg. af späcket, skuret i fina
strimlor, doppas i en blandning af
saltet och pepparn, gnides med resten
af kryddorna och bindes, så att det
får vacker form. Smöret brynes i en
järnkastrull, som ej får vara större
än att köttet nätt och jämnt rymmes.
Köttet lägges däri och brynes vackert
på alla sidor; när det är till hälften
brynt, lägges den ansade moroten,
skuren i skifvor, den skalade löken
och persiljan. Då köttet är färdig-
brynt, lägges det på resten af späc-
ket, hälften af buljongen spädes på
och köttet får steka 1/2 tim., hvarun-
der det öses och vändes 1 gång. Res-
ten af buljongen spädes på, och kött-
et får steka, tills det är så mört
att det kan skäras med gaffel. Det
upptages försiktigt, skäres med hvass
knif i tunna skifvor, hvilka hopläg-
gas, så att steken behåller sin form.
Lägges upp på varmt fat, garneras
med blandade grönsaker eller grönsak-
spastejer och salad eller persilja.
Serveras med afredd sås, tillsatt
med gräddor och salader.

Saft-blanc-mangé (f. 6 pers.).
4 blad gelatin, 16 ctl. vatten, 33 ctl.
söt saft (ej apelsin- eller citron-).
Beredning: Gelatinet sköljes i
kallt vatten, klippes i bitar och läg-
ges i en kastrull tillika med vattnet
och saften. Blandningen får koka upp
under vispning och vispas därefter
kraftigt, tills den utgör ett hårdt
skum eller omkr. 40 min. Massan
fylls i vattensköljd och sockerbe-
strödd form och får stå på is 2—3
tim. Då blanc-mangén skall serveras,
lossas den från kanten med en spet-
sig knif och uppställes på glasskål
med tårtpapper.
Finsk fårstufning (f. 6 pers.).
1 1/2 kg. fårbringa eller bog, 1 lit.
rå potatis, 2 morötter, 1—2 purjolökar,
1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 8 del.
vatten, 1 msk. hackad persilja.
Beredning: Köttet torkas med
en duk, urvriden i hett vatten, skäres
i små, jämna bitar, hvilka benas ur.
Potatisen skalas och skäres i skifvor.
Morötterna ansas, skäras i skifvor el-
ler aflånga bitar, purjolöken rensas
skäres i fina strimlor. I en järnka-
strull, som rymmer omkr. 2 1/2 lit.,
lägges köttet på botten och kring
sidorna samt kryddas med salt och
peppar. Öfvanpå köttet lägges potati-
sen och löken, så lägges allt hvar-
vis, med kryddor mellan hvarje hvarf.
Vattnet tillsättes, locket lägges på
och anrättningen får koka i ugnen
omkr. 1 1/2 tim. Den afsmakas, lag-

N. K:s Promenaddräkt

för större flickor,
modell Vera, af hel-
ylle melerade tyger

ålder	13	14	15
Kr.	27.50	29.—	30.50

N. K:s Skolkavaj

af blå helylle prima cheviot,
vadd. foder

ålder	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Kr.	16.—	16.75	17.50	18.25	19.—	19.75	20.50	21.25	22.—

A.-B. NORDISKA KOMPANIET,
STUREPLAN, STOCKHOLM.

Till en **STOR** kopp
tag 5 gram
Van Houtens Cacao
Tag lika mycket annan cacao.
Jämför därefter!

**BÄST
ÄR**
**EKSTROMS
JÄSTMJÖL**
ÖREBRO KEM-TEKN-FABRIK

Albert och Marie
rekommenderas.
ARTIBOLAGET ÖREBRO KEMFABRIK.
(Kungl. Hofleverantör).

**Mellin's
Food**
är bästa kraftnärning för
svaga, klona barn i alla åldrar.
Förordas af läkare.
Köpes i apotek, speceri-
& drogaffärer.

A.C. SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG
Äkta Göteborgs-
Knäckebröd.
Hygienkontrollant:
Dr. G. Hjort
af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

**Fyrtornets
KAVIAR**
Årets inläggning ut-
kommen och utmär-
ker sig för sin friska, aptit-
retande smak.
Se noga till att Ni får af märket
"Fyrtornet".
Erkändt högsta kvalitet i inom
hela konservindustrin.

**Schweizer
Siden**
tullfritt till bostaden
Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt och kulört:
Taffetas, Changeants, Façonnés, Crêpe de Chine,
Duchesse, Ecossais, Eolienne, Mousseline, 120 cm.
bredt, från 95 öre metern. Sammet och Plysch till kläd-
ningar och blusar o. s. v. såväl som blusar och rober
med äkta Schweizer-broderier i batist, sylte, lärft och siden.
Vi sälja endast garanterat solida identyger direkt till
privatpersoner portofritt och redan förtulladt till
bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S4 (Schweiz)
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

Åt Eder syster
— gift eller ogift är sak sam-
ma — kan Ni ej hitta på
någon bättre julkapp än
IDUNS KOKBOK. Ni vet
själf att maten är halva födan,
och Ni bör göra Eder bästa
att Eder syster, då hon går
ut i lifvet, verkligen är i stånd
att fylla sin ansvarsfulla plats
som husmoder. Till denna
gärning är Iduns Kokbok
hennes en oumbärlig hjälp-
reda. Den är därtill en billig
julkapp, enär den stora boken
med 12 färgplanscher endast
kostar 5:50 inb. i elegant
kloiband.

Sejon Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITÉ! BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLAD
MED OFVANSTÅENDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS - MANUFAKTUR- & KORTVARUAFFÄRER.

ges upp på varm karott, beströs med persilja och serveras mycket varm.

Njursauté (f. 6 pers.). 2 kalfnjurar, (till blanchering: 1 1/2 lit: vatten, och 1/2 msk. salt), 1/2 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 msk. mjöl (10 gr.), 1 burk champinjoner (1/4 lit.), 1 hg. smör, 2 dcl. brun buljong, 1/2 vinglas mader.

Beredning: Njurarna blancheras, d. v. s. läggs i kallt, saltadt vatten, få koka upp och koka utan lock 3-4 min., hvarefter de läggs på sikt och få kallna. De skäras i tunna skivor, hvilka beströs med kryddorna och vändas i mjölet. Champinjoner skäras i skivor. Smöret fräses i en panna, när det är ljusbrunt läggs njur- och champinjonskivorna och brynas jämnt under skakning. Buljongen spädes på och stufningen får koka 5 min., hvarefter vinet tillsättes och sautén får ytterligare koka 8-10 min. Den serveras som frukostträtt med stekt potatis.

stafilig sanning'. Invände man, att man omöjlig kunde tro det, svarade han: 'därpå undrar jag icke' och ledde samtalet på andra ämnen.

2. »Hans förmåga att i sina skildringar af den svenska naturen och det svenska folklivet återspegla det djupaste och innersta af det svenska lynnet, så att detta i alla tider skall igenkänna sig själf i hans taflor, gör honom framför hvarje annan af våra sångare till en nationell skald.»

3. »Genom sina dikter vittnande om rikt skaldesnisse, lekande kvickhet, skarpt förstånd, samt iklädda en form, hvilken i elegans, finhet och behagfullhet länge blef oöfverträffad, verkade han i hög grad till det estetiska sinnets uppehåll, till förståndets upplysning, till det allmänna vettets förfining samt till språkets och versens utbildning i renhet, i välklang i uttryckets egentlighet.»

4. »Hans konst att uppfatta och för åskådningen fästa sådana flyktiga drag ur det vanliga lifvet som hvar och en upplevat, njutit för ett ögonblick och sedan förgätit för att ånyo tusende gånger uppleva, njuta och förgäta dem, är mästarens. Framför allt var han mer än de fleste lycklig i konsten att framställa sådana spridda drag under en i högsta grad förädlad och intagande gestalt.»

5. »Aldrig utarbetade, aldrig öfverlästa, aldrig utslitna komma de blixtrande infallen nästan omedvetet framstörtande med en jättes trots och ett barns oskuld. Man förlät dem deras yra och hann ej söras af deras udd

En angenäm bekantskap gör den som första gången använder F. Paulis Ovicula (ägg) tvål. Finnar och utslag försvinna och hud och hy blir ungdomligt fraiche vid daglig användning af P. Paulis Ovicula tvål.

den var ej doppad i gift men lindad med rosor af kvickhet. Man kände att man hade framför sig ej blott en stor skald men en god människa.»

6. »Den fosterländska ande, den kraftfulla nordiska ton, den varma känsla och de höga tankar, som utmärka dessa dikter, skola göra dem oförgångliga, så länge svensk dikt älskas och sjunges.»

Hvilka äro dessa sex skalder?

L. B.
Lösning insändes, undertecknad med namn och adress, till Red. af Idun senast den 17 november 1912. Å kuvertet bör angivas pristäfling n:r 44.

De två första rätta lösningar, som vid den därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:sta pris: en försilfrad bågare eller också böcker - fritt val - till ett värde af 10 kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 40. ANAGRAM.

Tiber, Ebro, Rhône, Weser, Severn, Mosel.

Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa prisen. Första priset: Hr V. Westring, Stockholm. Andra priset: Fr. Herta Andersson, Nyköping.

TIDSFÖRDRIF.

VOKALFÖRÄNDRINGS GÅTA.

Med a jag till en uthuslänga hör,
Med e en stackars blind man varligt bör,

Med i jag hörer mänskligheten till,
Med o man djupets botten söka vill,
Med y man tidigt lära bör de små,
Med å det i hvar byrå finnas må,
Med ö, när någon söndrig sak ni ha'
Kan den ju åter blifva hel och bra.
Eline.

METAMORFOS.

Lär rädd hund ge gevär!
Ofvanstående 18 bokstäver omflyttas så, att ett ordspråk uppkommer.
L. B.

Är magen i oordning använd då Vasens (f. d. Nordstjernans) Laxermarmelad. Behagligt och effektivt afföringsmedel. Pris 1 kr. per ask Finnes på alla apotek.

Kölnerdömen är det märke som garanterar den finaste Eau de Colognen. Erhålles lädvis och pr flask till partipris vid köp direkt å Kölnlager, 24 Smålandsgat., Stockholm. Prospekt gratis och franko.

LITET HUFVUDBRY PÅ ENGELSKA

som hvar och en kan ta ut efter blott en timmes lektion.

I C Y R Y 4 me.

CHARAD.

Mitt första för de unga är ett nöje,
Som måste i mitt andra gå,
Ty annars blir det blott till löje,
För dem som se därpå.
Mitt hela måste säker vara,
Så det ej blir fiasko bara.
Mina.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 42.
URGATAN: Spiraltrappa, spira, spiral, alt, rappa.
REBUSEN: En underlig idé.
CHARADEN: Dam-guld-ur.
RAKNEUPPGIFTEN: 300 meter.

PÅ DEN ANDRA STRANDEN. Af Lenie Hall.

(Forts.)
Det hände sig en dag i slutet af året, att Thomas Ygeström vid ett af sina sedvanliga aftonbesök endast fann fru Christine och lilla Lene hemma i det gamla huset. Andreas Zetrel var på ett bolagssammanträde och fru Christine förefred väntetiden med musik. Men att hon inte skulle få hålla på i lugn, det sörjde den lilla fyraåriga Lene för. På sin lustiga tysksvenska fordrade barnet ouppörligt, att mor skulle spela något att hoppa efter. Men mor kunde inga danser. Hon försökte med folkvisor i rask takt, men det dugde inte. Då steg Thomas Ygeström in. För-

skräckt öfver sin vandalisering flög fru Christine upp från klaveret. »Mera hopp, mera hopp» ropade Lene och rusade mot sin käre lekamrat. Men Thomas tog några hastiga steg undan de små utsträckta armarna och satte sig till klaveret och nu brusade en jublande vals fram genom skymningen i den stora salen. Fru Christine grep i lillans små armar och så fick Lene en riktig svängom. »Det är visst herr löjtnantens egen vals», ropade fru Christine under dansen.

»Nu är det Lenes vals», svarade den unge mannen och lät fingrarna flyga öfver tangenterna i allt snabbare takt. Lenes förtjusning var gränslös. Men det plägar vara så här i världen, att glädjen brytes af, då den är som störst. Nu uppenbarade sig gamla jungfru Salomon i dörren. Det var tecknet, att Lenes dag ohjälpligen var slut.

Fru Christine lyfte upp den lilla och bar henne fram till Thomas.

»Nu skall Lene säga godnatt!» Lene gjorde en min, som skulle det dåliga lynnet vilja titta fram. Utan att upphöra med spelet vände den unge officeren på huvudet och skratade gladt mot henne. Då lyste den lillas ansikte åter upp och i det hon slog armarna om sin store väns hals, ropade hon godnatt. Och så bars hon till jungfru Salomon och lät sig godvilligt föras bort.

Thomas Ygeström lät valstakten öfvergå i långsammare tempo och fru Christine sjönk andfädd ned i herr Andreas stora länstol. Hon ordnade sitt hår, som under dansen kommit i oordning, och blef sedan sittande. lyssnande till spelet.

Nu var det allvar däri. Var det suset i Thüringens furuskogar, undrade fru Christine? Nej, klangen var inte tung och dyster, den hade något klart och ljus öfver sig. Kanhända var det havet, kanske Östersjöns vågor. Fru Christine trodde så. Nu slog vågorna mot stranden, regelbundet, åter och åter. Mot Sveriges strand, mot den andra stranden.

Så som musiken nu målade det för henne, så hade hon tänkt sig Andreas' hemland. Björkarnas grönska

En läkare, som själf lidit af asthma skrifer följande om Apotekare Neumeiers, Frankfurt a/M., Asthmapulver och Asthmacigarillos:

»Jag kan icke nog tacka för Eder vänlighet att till-sända mig Edert asthmapulver, hvilket just kom mig tillhanda, då jag själf svårt besvärades af asthma. Verkan däraf var utmärkt.
Dr Kirschner, leg. läkare, Polzin, Pommern.»

Erhålles endast å apoteken. Pris per burk pulver eller kartong cigarillos Kr. 1:50.

Apoteket Kronan, Göteborg.

Kathreiner tillverkas ej av korn, utan av värdefullt malt.

Svensk tillverkning.

Till salu.

På grund af dödsfall säljes enastående vackert vid sjö belägen vinterbonad villa i Helsingland om 8 stora, ljusa rum. 2 hallar, glasveranda, loggia, duschrum, cementerade källare och kök. Därtill höra rymliga uthus med 1 rum o kök, brygg tuga, stall o ladugård, c:a 2 tunn. trädgård med 80 fruktträd, 10 tunnl åker o skogbeväxt betemark. Vattenledning finnes. Nära järnväg med 1/2 tim. resa till Söderhamn. Säljes billigt vid snar uppgörelse. Inteckningar underlättar köpet. Synnerligen lämpligt för pensionärer ell annan, som vill slå sig till ro. Förfrågningar ställas t. »Ågaren», Iduns exp., Sthlm.

Vid regn och rusk. Då bör den, som har sitt arbete utomhus, ha en god kroppskonstitution att lita till. Är kroppen då väl närd och vid sunda vätskor, så motstås lättare köld, väta och temperaturväxlingar, än om densamma är försvagad genom otillräcklig och olämplig näring.

För den, som vill bibehålla en motståndskraftig kropp och en god hälsa även under vidriga arbetsförhållanden, är AXA havregröt av alla största värde. Den är lättmalt och kraftig samt håller matsmältningsorganen i ett förträffligt skick.

Härtill kommer, att väl lagad AXA-gröt är en mycket välsmakande föda och i förhållande till sitt näringsvärde är den **billigare** än alla andra, i husmanskost ingående rätter.

Köp originalpaketet, endast då kan man vara säker på att få AXA havregryn. Av ett paket à 55 öre erhålls cirka 30 portioner gröt. Således knappast 2 öre pr portion.

Såg hon, sädesfältens guld. Ofta hade herr Andreas talat om allt detta. Han kunde svärma, han också, det visste nog fru Christine.

Nu var det ändå furornas sus! Bort från kusten hade man kommit, in i de djupa skogarna. Och var detta inte skällornas klang? Var man nära en fåbodvall? Ja, nu hörde man vallflickans lock i långa utdragna toner, som småningom bortdoga i fjärran. En stund rådde stillhet i skogen, en af människors obruten stillhet, som kommer fåglarna att åter sjunga, ekoren att hoppa fram från sitt gömställe och den rödglänsande råfven att på nytt upptaga den afbrutna jakten efter byte.

Så klingade plötsligt en sång genom skogen. En enkel visa med samma motiv åter och åter upprepadt. Det lät så vemodigt, så långtande. Helt visst var det en svensk folkvisa, en af dem herr Andreas talat om, som uttryckte folkets kärlek till det karga nordanlandet, men också längtan efter något icke ägdt.

Fru Christine måste betrakta mannen vid klaveret. Hon såg honom i profyl. Huvudet med den vackra örnsnåsan och det uppstruken, lätt pudrade håret höll han sänkt, drömmar-blickade han ned på tangenterna. Var det sin hemlängtan han spelade? Kanske sin längtan efter någon där borta på andra stranden?

Måhända menade inte Thomas Ygeström med sitt spel allt det fru Christine tänkt. Jag vet det icke, men hvart hans tankar än gingo, fördröjde de sig kvar där, äfven när han slutat spela. Ty en lång stund satt han tyst, synbarligen glömsk af fru Christine. Först efter flera minuter vågade den unga frun bryta tystnaden:

»Det sista var väl en svensk folkvisa, herr löjtnant?»

Till svar spelade han samma melodi på nytt och sjöng så med låg, välskolad baryton:

»Som stjärnan upp på himmelen hon längtar till dig, min vän, hvar timma och hvar stund.»

»Ja, det är en svensk folkvisa, en af de vackraste vi ha. Vill inte fru Christine sjunga den?»

Han letade rätt på ett oskrivet notblad och upptecknade hastigt ord och melodi.

»Sjungen nu, det är så enkelt,» bad han.

»Hur vet löjtnant Ygeström, att jag alla kan sjunga?» frågade fru Christine, i det hon kom fram till hans sida.

»Det var väl aldrig jungfru Salomon, som i afton sjöng för Lene?»

»Aldrig lyssna vid dörrarna,» log den unga frun.

Thomas slog an ett akord.

»Nu sjunga vi.»

Ett par takter var han med, sedan fick fru Christine sjunga ensam. Hennes varma mezzosopran lämpade sig väl för den enkla lilla sången. Thomas rättade hennes uttal och därefter fortsatte han samtalet på svenska. När herr Andreas en stund senare kom hem, ropade fru Christine gladt mot honom:

»Löjtnant Ygeström har lärt mig en af dina kära visor, Andreas!»

Hur stolt var hon inte, då hon på felfri svenska kunde föredraga för honom den lilla folkvisan. Andreas Zetrell såg varmt på henne och vännen. Genom den senare skulle fru Christine lära sig älska Sverige och svensk konst. Hon skulle inte mer sakna musikstunderna i barnhemmet. (Forts.)

FRÅGOR

ENSVAR läsare af *Idun* ager rätt att i denna afdelning framställa förfrågningar rörande husliga eller andra angelägenheter till besvarande af läsekreten. Dock förbehåller sig redaktionen oinskränkt befogenhet att uteläsa de frågor, hvilka anses sakna mera allmänt intresse. Hvarje publicerad fråga kommer att besvaras, och utbetalas för det bästa svaret à någon af här nedan införda frågor, som insändes till redaktionen senast 6 dagar efter detta nummers dato, ett pris af 10 kronor.

N:r 251. Vore tacksam få upplysning om hvar det gifves någon kurs i ciselering. Mångårig prenumerant.
N:r 252. Kan någon af Iduns ärade läsare lämna ett korrekt svar à nedanstående fråga: Hvilken klädsel

skall en man och kvinna använda som sorgdräkt vid dödsfall inom familjen, t. ex. hustru, barn, fader eller moder, bröder eller systrar eller vid dödsfall inom den fjärrare släkten: kusin, syslingar, fastrar, farbröder eller liknande?

Uppkomling.
N:r 253. Hvilka uppvaktningsskyldigheter ålägger god ton en lägre tjänsteman, som inflyttat till ett samhälle, stad, köping eller dylikt, t. ex. hos blifvande förmän eller överordnade eller andra personer stående på ungefär samma rangskala? Bör någon uppvaktning göras utan inbjudan och bör hustrun medfölja (i så fall till hvilka bör hon medfölja) samt huru bör klädseln vara vid sådana uppvaktningar? Tacksam för svar

Uppkomling.
N:r 254. Vill någon som äger kännedom därom, upplysa mig om matordningen på landtbruks- och folkhögskolor, särskildt i de nordligare skolorna. Maträtter som ofta förekomma eller förslag till enkla, närande sådana. Intresserad.

N:r 255. Är nog olycklig att ha en mor, som är alkoholist sedan c:a 15 år tillbaka. Har hoppats att dryckenskapsbegäret, som uppträder periodiskt och i allmänhet varar 2-4 veckor i sänder med ett par månader uppehåll mellan hvarje period, skulle med tiden försvinna, men tillståndet tycks hopplöst. Har hört sägas att hypnotisk behandling stundom kan ha ett gynnsamt inflytande på alkoholister och vore därför tacksam få veta namnet på någon skicklig hypnotiser i Stockholm. Om hjälp ej går att få på detta sätt, finns väl ej annan råd än att sända henne till ett alkoholisthem? Men då jag är omedelad och ej har någon som kan eller vill hjälpa mig, undrar jag, om det finnes något dylikt, hem för omedelade kvinnor. I så fall hvar och huru få upplysningar? Snar hjälp är af nöden, då jag ej längre kan stå ut med detta, och mina studier lida däraf. Synnerligt tacksam för hvarje råd vore

Förtvillad dotter.
N:r 256. Skulle någon af Iduns läsarinor vilja gifva mig upplysning om något angenämt ålderdomshem där bildad 60-årig dam med 500 kronors säker inkomst kunde finna en fristad i ålderns dag. Tacksam för svar är

Ensam.
N:r 257. Vill Ebon eller någon annan erfaren rådgifvare säga mig, hur man bör uppdelna sina utgifter, då man har 5,000 kr. årlig inkomst, bor på landet hyresfritt och familjen består af man, hustru, en 5 års pojke, en vuxen fosterdotter och en jungfru finnes. Hur mycket bör tagas till hushållet, egna, mannens, barnens kläder, eventuell läkarhjälp, uppehållande af boet, lektyr, resor och nöjen, kol och ved m. m., som kan förekomma och jag möjligen glömt att nämna. Till försäkringar och amorteringar ätgå ungefär 500 kr. årligen och till lön åt jungfrun 20 kr. pr månad. Tacksam för råd och hjälp vore

Ung husmor.
N:r 258. Vill någon af Iduns mer erfarna läsarinor gifva oerfarna moder ett par råd? Har en liten flicka på 1 1/2 år, som är pigg och duktig och som äter och sover bra samt förefaller att vara fullkomligt frisk men det oaktadt håller sig blek, ofta med mörka ringar omkring ögonen. Hon är lagom fet, men hullet känns ej fast — håller just på att få sina ögontänder. Hur skall jag få ett friskare utseende på henne? Har hört att saltbad skola vara bra, men vet ej, huru de skola anordnas. Hur skall jag få hennes härväxt litet duktigare. Är det bra att klippa håret? För goda råd är ingen tacksammare än

Oerfaren.
N:r 259. Som jag har den mest brinnande häg att studera, vore jag mycket tacksam om jag kunde få anvisning på något stipendium att söka för flickor med folkskolebildning och hvar det skall sökas. 16-årig tös.
N:r 260. Skulle någon af Iduns läsarinor vilja upplysa ung flicka om hon, efter genomgångna kurser i trädgårdsskötsel, (obs! icke landtbruk) kan skapa sig någon framtid genom dylikt arbete? Vanligt trädgårdsskulle kan ju icke medräknas härvidlag. Har mycket stor lust för trädgårdsskötsel, men är inte synnerligen stark. Tänkte möjligen bli det genom arbetet ute i det fria. Naturbarn.
N:r 261. Hvilket är rättast vid förlofning att herrn köper bådas rin-

gar, eller att damen betalar den ena? Är det kanhända smaksak, eller lägges verkligen någon vikt vid det. Har hört en hel del motsägande åsikter och är därför rådvill. Tacksam för svar vore

H.
N:r 262. Kan någon, helst erfaren, lämna upplysning om huru man för alltid skall kunna aflägsna generande härväxt. Som jag måste deltaga i sällskapslivet känner jag mig ofta generad i synnerhet som jag är ganska ung. Har hört talas om behandling med elektrolys. Hvar kunna erhålla sådan? Är det ett verkligt tillförlitligt medel? Är behandlingen smärtsam, dyrbar och långvarig? Tacksam för råd och upplysningar är

Wera.
N:r 263. Finnes det någon girlsoutgroup startad och i så fall hvart skall man vända sig för att få upplysningar och ingå som medlem?

Solimor.
N:r 264. Hur färgas gardiner vackert cremefärgade utan saffran?

Lady.
N:r 265. Hur förvaras bäst pelargonier öfver vintern? Lady.
N:r 266. Har i några år gjort mitt bästa att finna mig tillrädda i ett för mig alltför ansträngande arbete, men har endast blifvit öfversträngd och vill nu försöka ägna mig åt något annat, men har ej något annat betyg (godt) än från folkskola. Hvad fordras för att blifva antagen som elev vid ett kindergartenseminarium? Hvar erhålla fullständiga upplysningar? Vill annars få igenom en husmoderskurs, helst på landet, ej bland de dyraste men ändå så, att jag för framtiden kan blifva fullständigt oberoende. Väntar på ett vänligt råd så att jag med tiden kan få ett arbete att lefva för.

Ensam.
N:r 267. Kan någon af Iduns läsare lämna upplysning om hvar man kan försälja vingar och fjädrar af alla slags skogsfåglar såsom orre, tjäder, järpe, raphöns, fasan m. fl.

»Smäländska».
N:r 268. Finnes någon lärobok i spetsöms, efter hvilken man på egen hand kan lära sig sy spets?

Hildur.
N:r 269. Hur bör man vara klädd på en kristning? Är svart obligatorisk färg?

Hildur.
N:r 270. Hvad skall man göra för att undvika munsår? Har försökt med både borsyrelösning och zinksalva, men intet har hjälpt.

Rut.
N:r 271. Vill någon af Iduns läsarinor ge en förteckning på lämplig litteratur till ett litet skolbibliotek? Hvar skall man billigast få köpa sådan? Tacksam för svar är

Karin.
N:r 272. Hvad bör en kvinna i 30-årsåldern välja för färger och snitt på sina kläder för att se något så när treflig ut? Jag är medellång, rätt mycket fetlagd och har rödbrunt hår.

En som gärna vill se treflig ut, men ej kan.
N:r 273. Ber härmed om en upplysning. Jag är brodös, syr dagligen för en affär. En del arbeten damma mycket utaf sig, särskildt de, som sys på boj. Nu undrar jag mycket, om garnerna äro giftiga och om jag kan taga någon skada af mitt arbete.

I så fall: kan jag iakttaga något slags försiktighetsmått? Syr högst 6 à 7 timmar dagligen. Synnerligen tacksam för svar är

Brodös.
N:r 274. Var god upplys om hvart man skall vända sig för att få original till vykort tryckta. Hur långt innan behöfver man lämna sådana för att få dem tryckta t. ex. till jul?

Artistämne.
N:r 275. Hur skall jag utrusta mig mest praktiskt för en resa i vinter (november till april) genom Förenta staterna i Nordamerika, Japan, Kina och hem alternativt sjövägen eller per järnväg genom Sibirien? Gifvetvis möjligt litet bör medtagas. Någon af Iduns läsarinor med erfarenheter från dylika resa ombedes svara möjligast utförligt. Fru N. N.

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA:

X. X. »Armida» fannades af pap-perskorgen.

En beundrarinna i skogen. Dikten är ganska täckelig, och det är företredesvis utrymmesskäl, som nödgår oss att afböja den.

Aryt. Oj, så sentimentalt! Helle n Brand. Mycket »stiliga» dikter, säger ni. Ja, isynnerhet en vers som denna om drömmarna: De fyllde hennes själ och hennes hjärta med svindlande utsågslig fröjd och med ve och gråslös smärta och med sällhetens högsta höjd.

Bäste »poet», sådana dikter fås pr meter hos hvarenda liten skrifkunnig gymnasist. Skulle för öfrigt vara af mycket intresse att få dissekera hjärtat, sedan det blifvit spädkadt med den geologiska formation som kallas »sällhetens högsta höjd».

»Ave». Ha ej plats. — Hvarför använde en annans mycket bekanta signatur? Almanackan har godt om namn.

Barbro. Edra »Själars frändskap» visar otvetydigt att ni inte ens på långt håll kan berömma er af någon släktskap med poeternas ått.

Lill Britt. Våra hyllfack bagna under höst-, vinter-, vår- och sommark-dikter.

EXPEDITIONENS BREFLÅDA:

»E. S.» 3:50 pr gång. Likvid i postanvisning.

Hastig död åt alla baciller i munhålan gifver F. Paulis Azymol. Framstående vetenskapsmän rekommendera därför såsom nuidens angenämaste och effektivaste munvatten F. Paulis Azymol.

Kombinerad Bosättnings- och Lifförsäkring

är det mest praktiska sätt att erhålla eget hem. Prospekt och upplysningar erhållas gratis och franko.

A.-B. Nordiska Kompaniet. Stockholm.

Lehr- und Versuch-Ateliers für angewandte und freie Kunst.

Föreståndare: Wilhelm von Debschitz München, Hohenzollernstrasse 21

Industriell konst: Alla slags ritningar för konstindustri. Verkstäder för metall- och handtextilteknik, keramik.

Fri konst: Undervisning i målning och teckningskonst.

För båda afd.: Aftonunderhålln., perspektiv, föreläsningsskurser, läsrum.

III. prospekt gratis g:m Sekretariatet.

Annonsera i Idun!

Starka nerver,
god aptit, ökning i kroppsvikten åstadkommer
BIOSON.

Tack vare sin sammansättning — hög ägghvitehalt i förening med organiskt bundet järn och lecithin — såväl som genom sitt låga pris öfverträffar **Bioson** alla liknande i handeln förekommande preparat.

Pris per originalburk à 500 gr. Kr. 3.50.
Apoteket Kronan, Göteborg.

Den gulaktiga färgen à

Värgårda

Hafregryn — Hafremjöl är en följd af den näringsrika glutennämns bevarande.

Analys (ägghviteämnen):
1:o) Värgårda 2:o) Fabrikat, där glutennämnen är bortslipad, ca 10 %

13,8 % OBS! Gröten härigenom mera närande och aptitlig, ej klisterartad och stlemmig.
Köp originalpaketet.

Agenter antagas

Geisha Thé

1.50 pr 1/4 kilo, 3 pr 1/2 kilo, 6 pr 1 kilo. Propåse om 50 gr. portofritt för 50 öre i frimärken

Geisha Tea Company, 2 Rosenbad, Stockholm.

Påminner om aromen på karavanthéet fr. fordom.

Eleganta
Dam-Ulster- & Dräkttyger.
A.-BOL. C. ALB. KLINTBERG,
(Ohlén & Klintberg)
16 DROTTNINGGATAN 16.

Prenumerera på **Barngarderoben!**

Iduns Kokbok är vår nyaste och modernaste kokbok. Med förvånande fart har den arbetat sig in. På mindre än ett år har den nämligen försålts i öfver 18,000 exemplar.

IDUNS KOKBOK innehåller 1,071 recept, afhandlande såväl matlagning i vanlig bemärkelse som bakning och konservering af kött, fisk, frukt, grönsaker och svamp, karamell- och konfektkokning, beredning af drycker och charcuterivaror och dessutom en afdelning om servering, borddukning och servetrbrytning — jämte register.

IDUNS KOKBOK är det svenska borgerliga hemmets kokbok. Alla recept äro praktiskt pröfvade vid Elisabeth Östmans Husmoderskola och öfverskädligt uppställda med ingrediensernas vikt eller rymdmängd noggrannt angifven. Äfven helt unga husmödrar och tjänarinnor med mindre erfarenhet och vana finna därigenom en säker handledning. En absolut nyhet är den afdelning för frukosträtter som utgör bokens första del. Den är rikt och omsorgsfullt illustrerad med bl. a. 12 färgtryck, fyra instruktiva styckningsplanscher och två sidor med fotografier af olika servetrbrytningar.

IDUNS KOKBOK kostar komplett inbunden i ett vackert klomband endast 5:50. Den kan äfven erhållas i häften. Begär boken till påseende från närmaste bokhandel eller från A.-B. LJUS i Stockholm.

Hotell Excelsior,
med restaurant och tvättnrättning,
Stockholm C, 35 Birger Jarlsgat.,
motsvarar de bästa af utlandets Christliche Hospize och Temperance Hotels. Lämpligt för damer och familjer. Inga drickspengar.

SACKMANN'S
patenterade
SYMASKINER
äro bäst.

Återförsäljare på de flesta platser. Priskuranter gratis o. franko från H. SACKMANN'S AKTIEBOLAG, STOCKHOLM.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

NU GENAST erhåller enkel anspråklös flicka plats å egendom att läsa läxor med tvenne gossar i elem.-skolas 3:dje och 1:sta klass samt att deltaga i lättare husliga sysslor. Svar jämte betyg, foto., ref. och löneanspr. till »Nu genast», Stigtomta p. r.

I OFFICERSFAMILJ, godt hem, om vintern bosatt i stad i Östergötland, om sommaren på landet, får som hushållsfröken där tjänare finnes bildad, hushållsven flicka, kunnig i matlagning o. s. v. plats. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsg. 34, 1 tr. ö. g., Sthlm.

EN STADGAD och ordningsvan bättre flicka, kunnig i matlagning och sömnad, får plats i nov. som husmoderns biträde i mindre fam. Tvänne jungfrur finnas. Svar med betyg, foto. och lönepret. insändas till Fru Dagmar Dahlberg, Sandarne.

ENSAM aktningsvärd flicka önskas att sköta ett bättre litet hem, helst värmäländska. Svar till »Barnlösa, 2», Iduns exp.

Hushållerska,

pålitlig och van erh. god pl. å större herreg. Ej landthushåll, köksa finnes. Svar med rek. och lönepret. till »E. T.», Norrköping p. r.

I STILLA HEM på landet i Skåne får

anspråklös flicka,

som genomgått sjukvårdskurs vid hospital, plats att sköta äldre dam och för öfrigt vara behjälplig med förekommande göromål. Goda rek. fördras. Svar till »A. B.», Ystad p. r.

Studentska.

För studentska finnes elevplats å Apoteket Gripen i Sundsvall att tillträda när som helst. Lön 1.150 kr.

Bildad dam,

skicklig pianist, med godt sätt och god säljareförmåga, erhåller plats som resande för pianofabrik. Svar med uppgift å ålder, föregående platser, referenser, löneanspråk, foto m. m. sändes märkt »Pianist», Svenska Dagbladets hufvudkontor, Stockholm.

EN SKICKLIG KOKERSKA använder helst Klafrestroms spisar. Dessa baka bättre än alla andra, då ugnen uppvärms fullkomligt jämt. Begär priskurant, gratis och franko från Bruket, Klafrestrom.

PLATSSÖKANDE

TILL UTLANDET önskar bildad flicka medfölja som sjuksköterska eller hjälp och sällskap. Har längre tid vistats utrikes och sedan genomgått sjukvårdskurs. Bet. och rek. Svar: »Dec.-Jan.», Lasarettet, Falköping.

EN hushållsven flicka önskar komma i bättre familj, där jungfru finnes, för att under husmoderns ledning grundigare lära sig ett hems skötsel. Önskar anses som familjemedlem samt erhålla fritt vivre. Svar emotes tack-samt till »Villig», Iduns exp.

MEDELÅLDERDERS DAM önskar plats. Villig deltaga i alla inom hemmet förefallande göromål. Kunnig i sömnad samt talar engelska. Svar till »Eli-sabeth», Iduns exp.

FINES någon snäll och vänlig familj som vill ha en 20 års bättre flicka till hjälp och sällskap i hustrax eller efter jul. Är kunnig i enklare och finare handarbeten, samt något matlagning. På lön fästas mindre afseende. Svar emotes snarast möjligt till »Vänligt hem», Fagerås p. r.

UNG bättre flicka med god handstil önskar plats i ämbetsmannafam. att hjälpa till med skrifgåromål. Är afven kunnig i matlagning, sömnad och handarbete. Svar till »23 år», Iduns exp. f. v. b.

Kvinnliga platssökande och lediga platser

såväl inom hemmen som öfverallt där kvinnlig arbetskraft kommer till användning kungöras fördelaktigast genom annons i Idun, landets äldsta och största kvinnotidning, som läses i alla bildade svenska hem från Ystad till Haparanda. Annonser mottagas af de festa annonsbyråar i riket eller insändas direkt till

**Iduns Annonskontor,
Stockholm.**

Snar hjälp mot hosta, heshet,

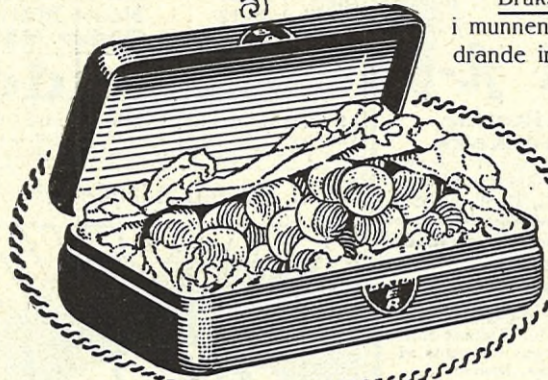
beläggning å stämbanden, torrhet i hals och svalg, lämna de nya Coryfinbonbonsen. Dessa innehålla hvar och en 0.12 gr. Coryfin, en ny, synnerligen verksam mentolsammansättning (Aethylglycolsyrementolester).

Hufvudsakliga fördelar: Intensiv, snabb och ändå långvarig verkan, utan några skadliga retelser på slemhinnorna, hämmande af bakterieutvecklingen. Vidare bli de nya bonbonsen ej dyra; man tar 4 till 6 bonbons dagligen. — Enligt flera omdömen det obeskrifligt bästa medlet i sitt slag.

Bruksanvisning: Hvar eller hvarannan fimma låter man en bonbons långsamt smälta i munnen. Snart nog gör sig en angenämt uppträskande smak förnimbar, och ett mildrande inflytande förmärkes på de uppretade slemhinnorna. Eventuella smärtförnimmelser och stickningar upphävas, rösten blir klar och ren.

Begär originalaskar till kr. 1:50 på närmaste apotek eller droghandel.

Engros: Kronans Droghandel, Göteborg.

Coryfin-Bonbons

Lektioner i Linnésömnad. (äfven Blusar, Barnkläder m. m.)

Praktisk metod, utan träckling. — Hvarje elev disponerar en symaskin. Stockholm: Sibyllegatan 36, 4 tr. (hörnet af Karlavägen). Riks 35 30. Allm. 210 04. Malmö: Försens väg 2, 5 tr. (hörnet af Regementsgatan). Riks 44 90, event. 40 83.

Karin Egnér.

Eva Egnér.

Sommarvillan

vid Lindalssundet till salu.

Sjötomt, högt belägen å udde, vidsträckt, vacker utsikt. Villan innehåller 10 rum och kök samt 2 glasverandar. Vacker, solig tomt, lifen fruktträdgård, badhus, egen ångbåtsbrygga. Närmare upplysningar pr Allm. tel. 43 04 eller svar till »Idealiskt», Iduns exp.

I DALARNA. Smedsbo Pensionat erbjuder god och angenäm inackordering till moderat pris. Högt läge. Härlig skogsluft. Öppet året om. Rikstel. 876 a Falun. Begär prospekt. Adr. Fru Malin Lissel, Aspeboda.

I PRÄSTGÅRD nära Stockholm kan mottagas 2 å 3 unga flickor att lära hushåll eller konfirmeras. Riks. Kungälsången 8.

På vacker landtård i Bergslagen erhålla ett par flickor inackordering jämte undervisning i väfnad och konstsoömnad af utex. slöjdlärarinna. Affi Forrlund f. Blomberg, Lillång, Bärgbro.

TENERIFFA.

Svenska Hvilohemmet (för nerv- och bröstsvaga) emottager 8 å 10 patienter. Hafsbad hela året rundt. Förfrågningar besvaras af Konsul G. Smith, Trellebog.

Pensionat FURULIDEN, Gläntan.

Härligt läge ofvanför Noret. Förstklassigt, elektr. ljus, W. C., badrum, piano. Vål ombonade vinterrum. Värmeledning. Julgäster emottagas. Beställningar af rum Furuliden, Riks. 35. Leksand. Lisen Gripenberg.

Schweiz! Waldheim, Bern.

Pension för unga flickor (16—20 år). Vackert belägen i en härlig park. Franska och tyska talspråk o. undervisning afven i engelska, musik, målning m. m. Vinter- och sommarsport. Resor företagas till Italien och sommaren tillbringas i Alperna. Ref. och prospekt erhållas genom Herr och fru Olson, Arvika och fröken A. Bergqvist, 3:dje Långgatan 25, Göteborg.

Vistelse i England.

En ung flicka, som önskar lära engelska och på samma gång vistas i ett angenämt hem där ungdom finnes, erbjudes ett sådant för moderat pris i god familj bosatt i Leamington nära Warwick. Trakten en af de vackraste i England och klimatet mildt; om sommaren brunn- och badort. Bästa ref. om brevfråging inledes med »G. H—C.», Iduns exp. f. v. b.

Bröstsjuka.

Solgårdens nybyggda sjuk- och hvilohem adr. Bor öppnas i början af nov. Ljus, soliga rum, väl skyddad ligg hall med bekväma stolar. Läkare Doktor S. Hultin. Föreståndarinna Sjuksköterskan Tora Strömsten.

Adoptering.

Hvilken barnkär familj upptager såsom egen en faderlös, 10 mån. gammal, vacker och frisk flicka? Svar till »Syster 1912», under adr. S. Gumælli Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Praktisk Konstväfnadsskola, Nordhemsgatan 76

(hörnet af Nordenskjöldsg.) undervisning alla dagar mellan 10—3. Prospekt på begäran. Upplysningar pr tel. 2255. MARTA GILLHOLM, Göteborg.

Kurs i klädsömnad

för bildade damer. Förmiddags- och aftonlektioner. Anmälan 10—3. Modebyrån, Kaptensg. 17. Allm. t. Ö. 3395.

Det bästa beviset för att en vara verkligen är bra, är att försäljningen under en lång följd af år visar stadig ökning.

Busqvarna Ikokspisar

är det fabrikan, som sedan länge säljes mest. Prisk. på beg. gratis.

Vid val af

MÖBLER

gör förfrågan hos

A.-B.

**GUST. FLINTA,
HEDEMORA.**

Skada icke Edra väggar med spikar vid uppsättning af tafflor o. andra väggprydnader utan anv. »Sjernerokren». Ööfverträffad i elegans o styrka. Säljes öfverallt fr. 5 öre pr st. Generalförsäljare Industri A.-B. Export, Strömsund.

Specialaffär för SCHWEIZER-BRODYR, SPETSAR, VÄFNADER m. m. Rikt profsortiment till landsorten. **Broderi-Affären, 9 Kommendörsgatan 9.**

VIODOL-TVÄLEN är genom sin ypperliga sammansättning af de finaste ingredienser en verklig skönhetstvål.

Parfumerie VIOLA Göteborg.

Oumbärlig för alla sömmerskor,

och i öfrigt för alla damer, är TRYCK-KNAPPEN « BIJOU »

med **originalfjäder** i ett stycke, utgörande den **förträffligaste knäppning för Klädnigar**. Sluter till mjukt och säkert och öppnar sig ej af sig själf, samt ger en slät yta.

Garanterad rostfri.

Begär endast märket Bijou, som finnes att tillgå i alla sybehörsaffärer.

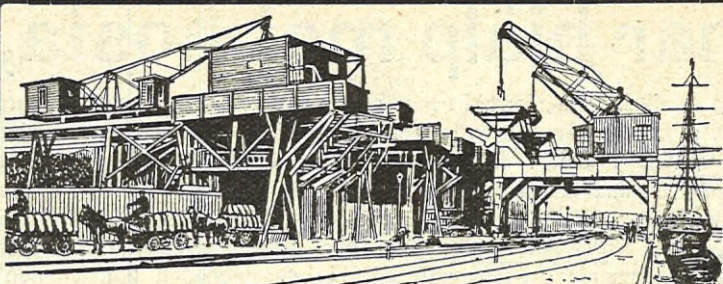
Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

H. G. Söderbergs Import A.-B.

Prima Antracit, Hushållskol, Briketter, okrossad, krossad och småkrossad Koks
 Hemköres till alla stadsdelar. All krossning och sortering sker vid våra nya anläggningar vid Värtan, hvarigenom en jämn och stybbfri vara kan utövas.
 R. t. 59 14, 30 92, 5 75, 118 09, 118 12. A. t. 4 51, 30 92, 12 82, 25 82.

Elfgårdens Sjuk- och Hvilohem.
 (Dalarna) adress Djurås (Stockholm-Insjön).
 Medicinsk dietetisk och kirurgisk behandling förtäras för Mag-, Tarmsjukdomar samt kvinnosjukdomar. Hjärligt läge vid Dalälven. Nutida bekvämligheter. Priser pr dag: Enkelrum kr. 7.50-10. Deladt rum kr. 5.50, 6.50. Prospekt så das på begäran och förfrågningar besvaras af Sjukhemets läkare Doktor Gertrud Gussander, Elfgården, Djurås.

Stocksunds Sjuk- o. Hvilohem.
 Högt och soligt läge. Modern inredning. Exam. sköterska. Pris för enskild rum från 6:50 till högre pris. A. T. Stocksund 68, R. T. Stocksund 119.

Bär icke bräckband.

Brooks bräckbandage är en ny, vetenskaplig uppfinning med automatisk luftdyna, som pressar de isärgångna delarna tillsammans och förenar dem, liksom man gör vid benbrott. Bandaget ligger absolut fast och bekvämt och glider aldrig. Det är alltid lätt och svårt samt anpassar sig efter alla kroppens rörelser utan att irritera eller försäkra pålog. Jag fabricerar det efter uppgifvet mått och sänder Eder det under fullständig garanti att Ni blir nöjd, eljest sändas pengarna tillbaka. Jag har satt priset så lågt, att alla, rika och fattiga, skola kunna köpa detsamma. Kom ihåg att jag tillverkar det efter mått - skickar det till Eder - Ni provar det - och om Ni ej är nöjd med detsamma, returnerar Ni det till mig, och jag återänder Eder penningarna. Det är på detta sätt jag gör affärer - alltid absolut ärligt - och jag har på detta sätt under de sista fem åren sålt bandager till tusentals människor. Kom ihåg att jag ej använder mig af berömmande loford, vettidigheter, lögn eller bedrägeri. Jag erbjuder Eder blott en ärlig affärsvara till rimligt pris. Skrif strax efter min illustrerade katalog.

C. E. BROOKS, S. 237, Bank Buildings, Kingsway, LONDON, W. C. - ENGLAND.

Almedahls Försäljnings-Magasin,
 Kungsgatan 55, Göteborg.
 Levererar fullständiga Linneuppsättningar för bosättningar och brudutstyrlar. Se vidare vår annons i Iduns Modellkatalog.

KORSETT-NYHETER!!

"Viktoria" Korsetten sista Paris-Nyhet. Gifver figuren en slank och rak hållning. Bemärk strumpbåndens kryssvisa färg, hvilket förhindrar planschettens slittning och åter den fjäderri delen af korsetten sitta spänd öfver höften.

Sylvia "Korsetten rekommenderas af smärta och medelstora figurer samt är försedd med kryssvisa strumpband enligt figuren.

Sylvia A Parkumvåfnad, lila Kr. 3:25
 Sylvia B Engelsk koepervåfnad, ljusblå Kr. 3:75

Viktoria A Prima batist, vit, ljus lila Kr. 6:50
 Storlekar 54-80.

Begär vår illustrerade pris-kurant.

Till landsorten mot postförskott + porto.

A. Jönsson & Co., Kyrkogatan 32, Göteborg. Vid Domkyrkan.

Joh. Lundström & Co A.-B.
 KUNGL. HOFLEVERANTÖR.
PRIMA ANTHRACIT
 HUSHÅLLSKOL • COKES • BRIKETTER

RIKS. { 427 Skeppsbron 18 22 88
 22 20 Strandvägen 17 60 19
 20 12 Norr Mälarstrand 22 61 98
 74 47 Söder Mälarstrand 30 60 } ALLM.

Tionde häftet
 af "Moster Emmas" väfbock, antika, lättväfda mönster i fyra skraft (äfvän användbara till broderi) för mattor, gardiner, möbiltyger, bonader m. m. Erh. 1 kr. 35 öre i postanv. från Moster Emma, Kneippbadet.

OBS.! Snabbtändande veckar!

Sötigt Mjöl.
 I år då skörden bärgats i regnigt väder och mjölet därigenom blifvit sötigt, bör hvar och en som likväl önskar ett godt och välbakadt bröd, köpa H. W. Falcks Satsbok för bakning, där ett bepröfvadt medel mot sötigt mjöl finnes beskrifvet. Boken som dessutom innehåller öfver 300 anvisningar för bakning af alla slags grof- och finbröd, småröd, tårter, bakelser m. m. erhålles portofritt mot insändande af 1 kr. i frimärken till C. O. EKBLAD & Co i Västervik.

KALMAR ÅNGVARN
 OÖFVERTRÄFFADE
 HAFKEGRYN

Deposition Kapitalräkning
 4 1/2 %
Sparkasseränta
 4 %
 Köpmannabanken
 Arsenalgatan 9.

BRUNKEBERGS-TEATERN
 Alltid veckans bästa nyheter!

Det modernaste och elegantaste i tyger af hög kvalitet representeras af märket

"WELLWOVEN"
 Genom att specialiseras & ett fåtal märken står fabrikkatet öppnadt i fråga om såväl utförande, styrka, kvalitet som pris. Tillhandahålles af de flesta första klass klädesaffärer, samt engrosister inom landet i Cheviot, Foulé, Engelsk Serge, Croisé i de alltid tilltalande och klädsamma färgerna djupsvart, högljätt och modernt grått.
 Begär alltid fabrikkatet "Wellwoven" hvilket innebär en garanti & högsta kvalitet.
 En varas goda beskaffenhet ihågkommes långt efter sedan priset fallit i glömska.

Clara Stearinljusfabrik,
 Lars Montén, Stockholm.

TIDAHOLMS FANTASIMÖBLER

Rikhaltiga variationer. Begär pris. Tidaholms Bruk, Tidaholm. Kungl. Hofleverantör. Försäljningsmagasin: Mästern Samuelsgatan 38, STOCKHOLM

Damer
 med stor bekantskapskrets kunna erhålla god inkomst genom att upptaga order & våra välkända linnevaror.
 Gestriklands Linnevärveri, GEFLE I.

Öfver 100,000 i bruk!
"NORNAN"
 är erkändt den bästa symaskin för hemmet. Mängsidig. Lätt o. tystgående. Kan brukas som vanligt bord. Obs! Nornan användes i många sjukolor. Nornans Symaskins-Verkstad, Stockholm. Henning Öfverström.

Väfskedar, Solf, Skyttlar
 m. m. för hemslöjd.
 John A. Thulia & Co Väfskedfabrik, NORRKÖPING. Riks 670.

Myrstedt & Sterns Aktiebolag
 STOCKHOLM. • Kgl. Hofleverantör. • KUNSGAT. 5.
 Allm. Tel. 45 67. Rikstelefon 5 63.

Sveriges största Specialaffär i

Mattor, Möbiltyger, Gardiner, Möbler
 m. m.

Största lager gamla och moderna orientaliska mattor.
 Allt till mycket låga, bestämda priser.

Doktor J. Arvedsons kurs
 Sjukgymnastik, Massage o. Pedagogisk Gymnastik,
 medför enligt kongl. maj:ts medgifvande samma kompetens o. rättigheter som en kurs vid Gymnastiska Central-Institutet.
 Kursen 2-årig, börjar den 15 sept. Prospekt på begäran genom Dr J. Arvedson, adr. Odengatan 1, Stockholm

Gymnastikdirektörsexamen
 afsluttes efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
 Ny kurs börjar 14 sept. Prospekt gen. kapten J. Thulia, LUND.

Vid
Göteborgs Gymn. Institut,
 Göteborgs Arkader, Göteborg,
 börjar 10 okt. fullständig utbildningskurs i Massage och Sjukgymnastik (för damer och herrar). Begär prospekt.

SANITAS. Specialaffär för Sjuk- o. Hälsovårdsartiklar.
 Dambindor 95 öre pr duss. med lifband 1.25. Stickade från 5 kr. pr duss Sprutor. Sköjlkannor. Bräckband. Nappar o. Bindor. Landsorder exp. omgående. Bekv. från 5 kr fraktfritt. Odengatan 39, Stockholm.

För röda händer
 och alla frostsador, af en fleråriga, samt ekzem är kylbal-am "Gull" erkändt enda säkra botemedel. För gam. frost i händerna ägt 2 8 fl. I parfym- o. sjukvårdsaff samt hos Wilh. Becker å 1 kr. pr fl. Till landsort. m. efterkr. g.m. hvarj. parfymaff. I part. fr. "Guldepöten", Bråneg 76, Sthlm.

Eau Mono. (Professor Mono).
 Rengör ansiktet fullständigt. Utmärkt mot öppna porer. Borttager rodnad, kyla o. alla slags irritationer. Pris kr. 3.50, 6.- o. 10.-. Endast i Franska Parfymmagasinet (Hoflev) 21 Drottninggatan 21. S ochholm.

Oatine-Crème är det förnämsta medlet att skydda huden för köldens skadliga inverkan. Denna kraftiga snöhvita naturprodukt-extrakt af ren hafrenar porerna, läker huden o. hyn blir vacker o. klar. - Äkta endast i vit burk med grönt lock The Oatine Co., London. Oatine-Crème säljes efter tullförhöjning till 1.50 o. 3 kr. pr burk samt Oatine-Tvål, Oatine-Puder o. Balsam. Säljes öfverallt o. hos A. W. Nording, Biblioteksgatan 11 o. Drottningg. 68, Stockholm.

Eug. Wingårds
 i Malmö
Toilette-Crème
 för hudens vård.
 Ofelbar verkan mot frost, sprickor i huden etc., gör häuderna vita och mjuka. Sammansatt af endast välgörande och oskadliga bestanddelar äger denna crème uteslutande hygieniska egenskaper.
 Hygienisk. Förskönande.

Personer som lida af gallsten
 blifva fullst. botade med gammal bepröfvad husmedicin, som hjälpt hundratals pers. från mångårigt lidande. Recept härå erh. omg. mot insänd. af 2:50 i sv. frimärken und. sign. »Recept mot gallsten», Iduns exp., Sthlm.

ÅRADE DAMER!
 Hvar och en som lider af mjell och därpå orsakadt grått hår, torde förtroendefullt i bref vända sig till undertecknad, för erhållande af ett utmärkt, bepröfvadt härvatten. Svarporto torde bifogas. Fru Sofi Johanson, Källängen, Edsbyn.

Mot dålig sömn och hufvudvärk
 rekommenderas örtkuddar (45x35 cm.), som, till pris 4 kr., mot postförskott erhållas från Fru K. Beermann, Ståll-dalen.